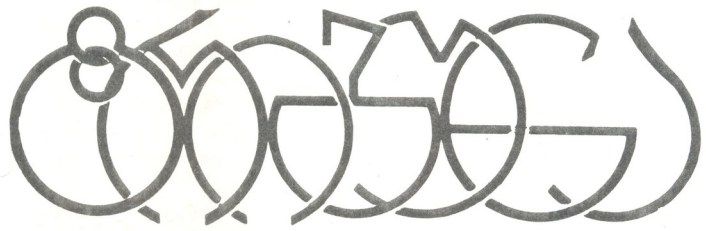

„ხარს ვგეგვარ ხაილალარს, ოკით მიწასა ვჩხვერ ვებუბუნებ.
 ღმერთო, სამშობლო მიცოცხლე, შინარეც ამას ვლუღუნებ.“ ვაჟა

თავისუფლება

825 /3
 1980

საქართველოს ბანთავისუფლებისათვის მებრძოლთა ორბანო

გამოცემის პასუხისმგებელი: გიორგი წერეთელი.

TAVISSOUPLEBISS TRIBOUNA

Journal périodique en langue géorgienne

№31	PARIS	DECEMBRE	1980	დეკემბერი	პარიზი	№31

გ ა მ ო ც ე მ ი ს მ ე ე ქ ვ ს ე წ ე ლ ი

შ ი ნ ა რ ს ი

- .2 ბედნიერი ახალი წელი ჩვენო მკითხველებო ახალი წლის ზღურბლზე
- .4 რუსეთის კომუნისტური სამოთხე ----- დავით ვაშაძე
- .6 გაფიცვები, რეპრესიები, დემონსტრაციები ს.ს.რ.კ-ში --- მამულს განშორებულნი
- .13 ქართული ხელოვნების სიმპოზიუმი იტალიაში ქართული ენის საზაფხულო სკოლა ბერგამოში ----- კარლო ინასარიძე
- .14 სომხების შურისძიება ----- გრიგოლ წერეთელი
- .15 ქართველობის დედა-ბურჯი ----- გოგი წერეთელი
- .16 მიხეილ ჯავახიშვილის დაბადების ასი წლისთავი ----- მინდია ლაშაური
- .17 წერილი საქართველოდან (გადმობეჭდილი გაზ. „რუსსკაია მისლ“-იდან)
- .19 ანდრეი ამალრიკის ტრაგიკული დაღუპვა
- .20 რუს-უკრაინელთა განცხადება
- .22 ნოე რამიშვილი(მკვლელობის 50 წლისთავთან დაკავშირებით) ნიკოლოზ ურუშაძე
- .25 მოგონება კოლია ქვარიაზე ----- ვიქტორ ინაშვილი
- .26 ორი ლექსი და შემოწირულებები

ბ ე დ ნ ი ე რ ი ა ხ ა ლ ი წ ე ლ ი ჩ ვ ე ნ ო მ კ ი თ ხ ე რ ი

ჩვენი ბედნიერების უპირველესი და უმთავრესი პირობა ხომ ჩვენი სამშობლოს ბედნიერებაა, და ის, რომ ჭეშმარიტად ბედნიერი იყოს, საჭიროა ის იყოს თავის-უფალი. და აი, სწორედ თავისუფალ სამშობლოში მოგველოცოს შემდეგი ახალი წელიწადი.

მართალია დედნობა გავგებანგრძლივდა და ეს სურვილიც ახალი არ არის, მაგრამ თუ გავიხსენებთ, რომ ებრაელები ორი ათასი წლის განმავლობაში, ყოველ წელიწადს, ერთმანეთს ულოცავდნენ: „გაისად იერუსალიმშიო“, და ბოლოს მაინც დაუბრუნდნენ მას და იქ მიმჭარლი მამა-პაპეული კერა კვლავ გააჩაღეს, მაშინ ჩვენ ჯერ უიმედობა არ გვმართებს. ებრაელობიდან განსხვავებით, ქართველი ხალხი არ ცილდება თავის ისტორიულ მიწა-წყალს, მიუხედავად არაერთი დამარცხებისა ფარ-ხმალს არ ყრის და არც ერთ გოჯ წინაპართან ნაანდერძვე მიწისას უსიკვდილოდ არ თმობს.

ჩვენ სულ მცირედნი ვართ მშობლიურ გარემოს მოწყვეტილი, მაგრამ რაოდენიცა ვართ, ისინიც სასიცოცხლო ძაფებით ვადაბმული ვართ დედა-სამშობლოსთან, მისი ჰაერით ვსუნთქავთ, მის ლხინს, ჭირსა თუ ვარამს ვიზიარებთ, მისი განუყოფელი და შემადგენელი ნაწილაკები ვართ. დაე, ეს ფიზიკური და სულიერი ერთობა არც არასოდეს შესუსტებულა, და ამ ახალ წელსაც, როგორც წარსულში, სრულიად საქართველოს შვილებს ერთი და იგივე მისწრაფება გვაღვრთოვანებდეს: ქართველი ერის ბედნიერება, სამშობლოს დიდება და თავისუფლება. თავისუფლება ისევე, როგორც სხვა ძვირფასი საუნჯე, ადვილად იკარგება და ძნელად, ძალიან ძნელად იპოვნება. საჭიროა თაობების მუდმივი, დაუღალავი, რუღუნებით ნაწარმოები შრომა, ღვაწლი და მსხვერპლი. როგორც ერთი ან ორი მერცხლის პიკტიკი გაზაფხულს ვერ მოიყვანს, ისე მცირერიცხოვან მამულიშვილთა მხნეობა და გარჯა ერს ზღას ვერ გაუხსნის დიდებისაკენ. საჭირო და აუცილებელი ყველამ ერთად, ხელიხელჩაკიდებულემა, ჩვენ-ჩვენი უნარის, ნიჭის და ძალ-ღონის შესაბამისად, ერთად ვწიოთ ჰაბანი ჩვენი ქართველობისა. აი, ასეთ ეროვნულ ერთობის წელს გილოცავთ ჩვენი მკითხველნი.

ამ ახალი წლის მიჯნაზე, როგორი მდგომარეობაა ჩვენს სამშობლოში? — მოსახლეობის უკანასკელმა აღწერა და დადასტურა: ქართველი ხალხი ძალიან სუსტად მრავლდება, შეიძლება ითქვას: არ მრავლდება! ეს ჩვენი დიდი ეროვნული უბედურება!

— პატიოსან მშრომელს უჭირს, ძალიან უჭირს მატერიალურად. ავარ თითქმის 60 წელია ქართველ ხალხს ცხოვრებისათვის აუცილებელი მოთხოვნილების პროდუქტი თუ საგანი აკლია, არამც თუ აკლია, არამედ შიმშილობს და, რაც დრო გადის უფრო უარესდება. ვინც არ იცის შეიძლება თქვას: ეს იმიტომ, რომ ქართველი ზარმაცია, ან საქართველოს მიწაა ღარიბიო. არა და არა! ათიათასჯერ არა! საქართველო უხვმოსავლიანია და ქართველი კაცი მხნე და გამრჩე, მაგრამ თუ ის მაინც ღარიბია ეს ბრალია საბჭოთა ხელისუფლების სამეურნეო და საერთაშორისო პოლიტიკისა.

— დაბოლოს, დიდ საფრთხეშია ჩვენი დედა-ენა. კრემლის ბატონები ჯიუტად და უხეშად ეწევიან მდიდარი სახელმწიფო ქართული ენის, კუთხურ იდიომად გადაქცევას. აქვე გამოქვეყნებული ჩვენი ქვეყნის გულშემატკივარ შვილთა წერილი ბრენევისადმი მოწმობს, რომ ქართველი ხალხი არავითარ შემთხვევაში არ დაღუპვება ამ ბოროტებას. პოლონეთის პროლეტარიატმა საქვეყნოდ დაამტკიცა, რომ ის დიდი პატიოტია. არა ბრენევის, არამედ პოლონეთის. ქართველი კაცი პატრიოტიზმით ვის ჩამორჩება. ჩვენ გვწამს, რომ მთელი ქართველი ხალხი, პირველ რიგში მშრომელები, გარს შემოერთებენ ძვირფას დედაენას და დედობრივი გააფრთხილებით დაიცავენ მას რუსების ხელყოფისაგან.

--- --- --- --- ---

ახალი წლის წელურ ბლზე

სულ მოკლედ მიმოვავლოთ თვალი მსოფლიო მოვლენებს, რომლებმაც დადი დაასვეს მიმავალ წელს და, რომლებიც უტეველ გავლენას მოახდენენ მომავალ წლებზე.

უპირველესად საჭიროდ მიგვაჩნია აღვნიშნოთ პოლონეთის კრიზისი. მიუხედავად იმისა, რომ ის ახალი ამბავი არ არის, როცა ეს სტრუქტურები იწყებება, ჯერ კიდევ გააღპრით არაგის არ შეუძლია თქმა თუ როგორ დამთავრდება ის: საბჭოთა ურიცხვი სამხე-

დრო მანქანა, რომელიც გარს არტყია ამ ქვეყანას და, რომელიც მხოლოდ კრემლის წინაშე ელის, შეიჭრება და, როგორც უნგრეთში 1956 წელში, უწყალოდ მოსრავს პოლონელ-საბჭოელთა თუ კრემლის ზახეინებელ გონიერებას გამოიჩინენ და შეურიგდებიან იმ აზრს, რომ პოლონელმა ხალხმა თეთი განაგოს თავისი ბედი თუნდაც იმ შეზღუდვით, რომელიც მას ძალით თავს მოახვია მოსკოვმა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ; ერთი ცხადი და ნათელია: საბჭოთა რუსეთმა და მისმა მსოფლიო კომუნისტურმა მოძრაობამ დიდი და შეიძლება აუნაზღაურებელი მარცხი განიცადეს. გდანსკის და საერთოდ პოლონელმა მუშებმა მთელ მსოფლიოს აჩვენეს, რომ საბჭოთა მთავრობის და კომუნისტურ პარტიების პრეტენზიები, რომ ისინი გამოხატავენ პროლეტარიატის ინტერესებს და ნება-სურვილს, არის სრული სიყალბე, არავითარ საფრთხეს არ მოკრიდნენ პოლონეთის გაფიცილო მუშები, რათა თავი გაენთავისუფლებიათ კრემლის მიერ დაყენებულ პარტიულ და კროფცავეშირულ ხელმძღვანელებისაგან და, რომ მიედით ლეგალური უფლება მათ მიერ არჩეულ დამოუკიდებელ პროფკავშირების შექმნისა.

პოლონეთში ჯერ-ჯერობით დემოკრატია არ არსებობს. პარტიები, გარდა კომუნისტურისა, აკრძალულია. ქვეყნის პოლიტიკური უფლებები არ ეკუთვნის პოლონელ ხალხს და მის მიერ თავისუფლად არჩეულ წარმომადგენლობას, მაგრამ მაინც ძალიან დიდ პროგრესთან გვაქვს საქმე კომუნისტურ სამყაროსათვის. ამჟამად პოლონეთში არსებობს აზრის, რწმენის და სიტყვის თავისუფლება. არა თეორიულად, არამედ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. პოლონელი ქედადარტყილი აღარ არის და იძულებული აღარ არის თავის თავის წინაშე იცუროს. თუ გარედან თავი დაანებებს, პოლონეთს შეუძლია სრულ თავისუფლებისა და დემოკრატის გზაზე გავიდეს, მაგრამ დაანებებენ? აი, საკვიბოროტო საკითხი!!!

ავღანეთი

20 ნომბერს გაერთიანებულ ერების ორგანიზაციის გენერალურმა კრებამ 111 ხმით 22-ს წინააღმდეგ და 12-ს თავშეკავებით, მოითხოვა ყველა უცხო ჯარების დაუყოვნებლივ გაყვანა ავღანისტანიდან. ეს მეორე დადგენილებაა ამ საერთაშორისო დაწესებულების, ავღანეთში კრემლის ჯარების შეჭრის შემდეგ. საბჭოთა ხელისუფლება ამ მისთვის არაპაპულიარულ დადგენილებას თავის ხალხს უმაღლავს და ცვლავ დაინებით ავრძლებს ავღანელ ხალხს გენოციდს, როგორც სამხედრო ოპერაციების, ისე შიმშილის გზით. ადრე ავღანეთს მოყავდა ორი მილიონი ტონა ხორბალი. წელს საბჭოთა ჯარებმა მოსპეს ნათესები და ძლივს მოიწიეს 200.000 ტონა ხორბალი. შიმშილი უკვე მძვინვარებს ქვეყანაში, ბავშვთა სიკვდილიანობა სარეკორდო ციფრებს აღწევს. ავღანელი ხალხი მიინც ჯიუტად და შეუპოვრად ავრძლებს წინააღმდეგობას და დიდ ზიანს აყენებს შემოსულ მტერს.

ირანი და ამერიკის მძევლები

ამერიკის საელჩოს წევრები ირანში, უკვე შობის დღესასწაულს მეორედ ტყვეობაში ხვდებიან. არც ყოფილი შაჰის სიკვდილმა, არც ირაკ-ირანის სისხლიანმა ომმა არ შეცვალა მათი მდგომარეობა. მსოფლიოში ეკონომიურად და მხედრულად უმძლავრესი სახელმწიფო-ამერიკისა. რატომ? უძლურად გამოიყურება ასეთი სამარცხვინო შანტაჟის წინაშე. ამერიკის ხალხმა ალბათ ამის გამოც უნდობლობა გამოუცხადა პრეზიდენტ ჯემს კარტერს და ახლახან ჩატარებულ საპრეზიდენტო არჩევნებით, მომავალ ოთხ წელიწადში ამერიკის სახელმწიფოს საქე რესპუბლიკურ პარტიის წარმომადგენელს რონალდ რეიგანს მიანდო. ეს არჩევნები საინტერესოა იმით, რომ ის მოწმობს ამერიკელი ხალხის განთავისუფლებას პრეზიდენტ კენედის მკვლელობით, ვიეტნამის ომით და ვატერგატის სკანდალით გამოწვეული ხანგრძლივი დარტყანებისაგან. და ის მოითხოვს მისი წინამძღოლებისაგან წინააღმდეგენ რუსეთის მსოფლიოზე გაბატონების ცდებს.

ჩვენ არ გვგონია: კარტერის მოღვაწეობა მთლად უარყოფითი და დასაგმობი იყოს. საერთაშორისო ურთიერთობაში მორალის შემოტანა, საბჭოთა კავშირის მსოფლიო კომუნისმის იდეებისადმი აღმავლის უფლებების დაპირისპირება, კარტერის დიდი დამსა-

1980

საქართველოს პარლამენტი
განკვეთილი ბიბლიოთეკა

გაგრძელება იხ. უკანასკნელ გვერდზე

რუსეთის კომუნისტური სამოთხე

საბჭოთა კავშირი და საერთოდ აღმოსავლეთის კომუნისტური ბლოკის სახელმწიფოები კიდევ უფრო რომ არ ჩამორჩენილიყვნენ მსოფლიოს საერთო განვითარებას, ეკონომიურ-ტექნიკური ურთიერთობა უნდა ექმნათ დასავლეთის განვითარებულ ქვეყნებთან. და ეს ასეც მოხდა. ხრუშჩოვი თავის „კოეპსისტენციის“ პოლიტიკას და ბრეჟნევი „დღატის“ იყენებდნენ და იყენებს დაფხვიელ საბჭოთა ეკონომიკის ფეხზე წამოსაყენებლად. რა სურს ბრეჟნევს? ის რაც ლენინიდან დაწყებული საბჭოთა რუსეთის ყველა მეთაურს სურდა:— ეკონომიურად არა ეფექტიური საბჭოთა სისტემა დასავლეთის დემოკრატიული ქვეყნების დახმარებით ეფექტიურად გახადოს. ამ მიმართულებით ჯერ კიდევ ლენინმა გადადგა პირველი ნაბიჯი „ნების“ პერიოდში. შემდეგ სტალინმა მოიწვია მისთვის საძულველი კაპიტალისტები და მათი დახმარებით ინდუსტრიალიზაციის გრძელვადიანი გეგმები გამოიმუშავა. იმ დროის სამაგალითოდ საბჭოთა პირველი ხუთწლედის პირმშო—„დნეპროსტროის“ ელექტროსადგურიც გამოდგება. თვით სადგურიც და საგუბარიც ამერიკულმა ფირმამ აუშენათ, კოპერის ხელმძღვანელობით. 1929 წელს 68 კონცესიის თანახმად ამერიკელებს ამურზე ოქრო აღმოპოვდა, ნავთობის აღმოსაჩენად მთელ რიგ ექსპედიციებს აწყოებდნენ, ფერადი ლითონებისა და სხვა მნიშვნელოვანი ინდუსტრიის მანქანა-იარაღებს აწოდებდნენ საბჭოებს. ბრეჟნევის კომუნისტური საბჭოთა იმ მხრით გაცილებით უფრო შორს წავიდა და მისი ეკონომიკა,—როგორც მძიმე ისე მსუბუქი ინდუსტრია და თვით მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა, მთლიანად დამოკიდებულია ამერიკა-დასავლეთ ევროპის გრძელვადიან კრედიტებზე და იქიდან შემოტანილ პროდუქციაზე.

1966 წელს დე გოლის მოსკოვში მგზავრობის, და უფრო მეტად კი ბრეჟნევის პარიზში ყოფნის შედეგად საბჭოებმა საფრანგეთში შეისყიდეს მრეწველობისა და კვებისათვის საჭირო მთელი რიგი მოწყობილობები, უფის და გროზნოს ნავთის გადამამუშავებელ ქარხნებისათვის მანქანა-იარაღები და ასევე ბევრი ნავთობ-ქიმიური, საფეიქრო, ცელულოზა-ქაღალდის მრეწველობისათვის აუცილებელი მოწყობილება. საფრანგეთი საბჭოებს ასევე აწვდის დამზადებულ ნაწარმს: ფეხსაცმელს, ქსოვილს, ტანსაცმელს და ფართო მოხმარების სხვა ბევრ სანგებს. მაგრამ საფრანგეთი მოსკოვის საჭიროებებს ვერ აკმაყოფილებს და როცა იაპონიამაც ვერ შეძლო მისი დაკმაყოფილება, განსაკუთრებით ქიმიკაში და უახლესი მანქანების დარგში, 1969 წლიდან კრემლს მთავარი იმედეები გადააქვს დასავლეთ გერმანიაზე. ქიმიის შემდეგ მნიშვნელოვანია მილები, ურომლისოდაც რუსეთი დასავლეთს გაზს ვერ მიაწოდებდა, და ამ დარგში მოსკოვს დიდი ტემპით ემსახურება ბონის კოალიციური მთავრობა. საბჭოები აგრეთვე გერმანიის ბანკებიდან ღებულბენ კრედიტებს, რომ მიღები შეისყიდონ მანქანებისა და ცისენის წარმოებიდან. 1975 წელში იტალიაც აძლევს მოსკოვს 2,34 მილიარდ მარკის კრედიტს იტალიური ფაბრიკების და საქონლის შესასყიდად. დასავლეთ გერმანიის მიერ საბჭოების ფართო ტერიტორიაზე ფოლადის ქარხნების მშენებლობაც ხომ საყოველთაოდ ცნობილია. საბარგო ავტომობილების დიდი ქარხნების მშენებლია გერმანიის, საფრანგეთის „რენო“-სთან ერთად, დავალებული აქვთ ტრაქტორებით, საბარგო მანქანებით და საჭურვი მანქანებით მომარაგება. გერმანელებიც ახარაგებენ ხელოვნური სასუქებითაც და გერმანულ პატენტებზედაც რუსები დიდად დახარბებულნი არიან. მოსკოვის მომარაგებაში მუყაითობას იჩენენ: „დაიზლერ ბენცი“ (ფედ. გერმანია) 1974 წლიდან თავის ცნობილ „მერცედის“ ავტომობილებს, „კლოკნურ-ჰუმბოლდ-დოიცი“ აშენებს საბარგო ავტომობილების ქარხნებს, „კრუპი“ უამრავ მანქანებს რუხინის ქარხნებისთვის და იგივე ფედ. გერმანიის საელექტრონო ფირმა „სიმენსი“ გიგანტურ მშენებლობას აწარმოებს რუსეთის სხვადასხვა ადგილებში. ნავთის საბადოების აღმოჩენას დასავლეთ გერმანიის მრეწველები დღესაც აგრძელებენ საკუთარ ხარჯებით და ატომრეაქტორების მიწოდებაშიც, იაფფასიანი ფულადი დახმარებით, დიდად მუყაითობენ. მოსკოვის ტელევიზიის ქოშკიც, თავისი 500 მეტრი სიმაღლით, რომელსაც წაქცევა ელდა, რუსეთმა საკუთარი ძალებით ვერ გადაარჩინა და ის გერმანიის საიხრების ექსპერტებმა აწამოყენეს ფეხზე. ლუდის ქარხანაც კი ფედ. გერმანიის ფირმა „სეტერტი“-მ აუშენა რუსებს, მოსკოვში,

ამ წელს, ოლიმპიადის გახსნამდე. რუსებს ავტომანქანებით ამარაგებს აგრეთვე, გერმანიის ფირმა „ფიტი“, ხოლო საბარგო მანქანების გიგანტურ ქარხანასაც ქ. კამპუსო რუსები ამერიკლებს უნდა უმაღლოდნენ, რადგანაც 80-ზე მეტი ამერიკის ფირმა საკი-რო მოწყობილობებს აწვდის მას. იგივე ამერიკელები ქიმიური სასუქების წარმოების მთელ კომპლექსს უშვებენ „განვითარებულ სოციალიზმში“ ქვეყანას. 1980 წლის თებერ-ვალში მოსკოვის ჰაეროდრომი „შერემეტიევის“ ფედ. გერმანიამ ჩააბარა და ამ წლის ბოლომდე იგივე გერმანიის „მანესმანის“ ფირმა საბჭოებს ჩააბარებს 700.000 უზარმაზარ მილს. საინტერესო ისაა, რომ მოსკოვი დასავლეთის ამ ფაბრიკა-ქარხნების და მანქანა-იარაღების ყიდვას ნაღდ ფულზე კი არ აწარმოებს, არამედ თვით დასავლეთიდან მიღე-ბულ კრედიტით, რის გამოც ერთი ამერიკული ვაზეთი ხუმრობდა: „რუსეთს ყველაფრის ყიდვა სურს, მაგრამ გადაუხდელად.“

არა მარტო საბჭოთა კავშირი, არამედ „კომეკონის“ ყველა ქვეყნები ასეთ მდგომარეობაში არიან. დასავლეთში გამოქვეყნებულ სარწმუნო წყაროების მიხედვით, უკანასკნელ 15 წლის განმავლობაში დასავლეთ ევროპის და ამერიკის დემოკრატია აღმოსავლეთის კომუნისტურ ქვეყნებში 200 მილიარდ მარკაზე მეტი დააბანდა. გაეროიან-ებულ ერების ორგანიზაციის გამოანგარიშებით, 1980 წლის დასაწყისში, მხოლოდ სეს-ხად გაცემულ თანხას 57 მილიარდ დოლარისთვის მიუღწევია, რომლიდანაც მარტო რუსე-თი დავალანებული ყოფილა 18 მილიარდით, პოლონეთი 17 მილიარდით, აღმოსავლეთი გერმანია 6 მილიარდით, რუმინეთი ოთხი მილიარდით, ბულგარეთი სამი მილიარდით და ჩეხოსლოვაკია ორი მილიარდი დოლარით.

იმავე გაერთიანებულ ერების ორგანიზაციის საწარმო კომისიის გამოკვლევით, ვარშავის ბლოკის სახელმწიფოებს, საბჭოების ჩათვლით, ვერ მიუღწევიათ მათგან დასახულ ეკონომიურ ზრდისათვის, როგორც ქალაქის წარმოების, ისე სოფლის მეურნეობის სექტორ-ში. საბჭოთა სოფლის მეურნეობაზე ცალკე გვექნება საუბარი, ხოლო ინდუსტრიისათვის ეს რამოდენიმე ცნობები საკმარისად უნდა ჩავთვალოთ რომ უყოყმანოდ დავაცნოთ:

1. დღევანდელი, ბრეჟნევის საბჭოთა რუსეთი ისევე ჩამორჩება ინდუსტრიულურად დასა-ვლეთზე, როგორც მეფის რუსეთი ჩამორჩებოდა თავის დროზე.
2. დღევანდელი, ბრეჟნევის საბჭოთა კავშირი ისევეა დამოკიდებული დასავლეთის კაპიტა-ლზე და ტექნიკაზე, როგორც მის დროზე იყო მეფის რუსეთი.

აქვე ზოგიერთ რამეს დაუმატებთ სტატისტიკიდან:

1978 წელს ამერიკელებს გამოუშვიათ 17,5 მილიონი ტელევიზორი, საბჭოებს კი 7 მილიო-ნი. ამერიკის მიერ დამზადებულ მაცივრების რაოდენობა ათჯერ მეტია, საბჭოთა კავშირი-საზე, ხოლო ბინის მშენებლობა ამერიკის სამჯერ აღემატება საბჭოებისაზე. იმავე წელში ფედ. გერმანიის ავტომობილის პროდუქცია უდრის 4,8 მილიონს, რომლის 2,66 მილიონი მსუბუქი მანქანა ქვეყნის შინაური მოთხოვნის მიხმარდა. ამერიკის შეერთებულმა შტატე-ბმა 9,2 მილიონი მსუბუქი ავტომობილი გამოუშვა ბაზარზე, მაშინ, როცა 260 მილიონ მცხოვრების ქვეყანამ, საბჭოთა კავშირმა მხოლოდ 1,3 მილიონი ავტომობილი გამოუშვა, რაც ამერიკის 1920 წლის პროდუქციას უდრის.

1979 წელში:

ამერიკამ გამოუშვა 11.500.000 ავტომობილი, იაპონიამ—9.600.000, დასავლეთ გერმანიამ—4.300.000, საფრანგეთმა—3.600.000 და ინგლისმა 1.500.000 ავტომობილი.

იმავე წელში დასავლეთის დემოკრატიული ქვეყნების საერთო ეკონომიური პროდუქტიულობა უდრის 6,500 მილიარდ დოლარს, მაშინ, როცა საბჭოთა კავშირის და მისი სატელიტებისა ერთად შეადგენდა მხოლოდ 3,800 მილიარდ დოლარს.

დასავლეთის ქვეყნების ეკონომიური პროდუქტიულობა ყოველ სულ მცხოვრებზე საშუალოდ უდრის 8,500 დოლარს წელიწადში, მაშინ, როცა საბჭოთა ბლოკის ქვეყნე-ბისათვის იგივე მონაცემი შეადგენს მხოლოდ 3,800 დოლარს.

მსოფლიო ვაჭრობაშიც კომუნისტურ სამყაროს დინამიულობა უმნიშვნელოა, რაც თვისთავედ შეტყვევებს ამ უკანასკნელთა ეკონომიურ მინ ჩამორჩენილობაზე, მაშინ, როცა დასავლეთის დემოკრატიულ ქვეყნების საერთო ხვედრითი წონა მსოფლიო აღებ-მიცემობაში

67% უდრის, ვარშაის ბლოკის მხოლოდ ცხრა პროცენტია. (ცნობები ამოღებულია „მთიანეთის“ „მიუნხენერ მერკურ“ 1980 წ. 29 ივლისის და გაზეთ „ზიულდორფე ცაიტუნგი“-ში)

ეს სტატისტიკური ციფრები განმარტებას არ საჭიროებენ, ისინი ცხადად მეტყველებენ საბჭოების ეკონომიკის დიდ სისუსტეს. ყოველ სულ მოსახლეზე ეკონომიური პროდუქტიულობის წლიური მაჩვენებელი თავისთავად ირეკლება საქონლის ფასებში და მაშინ, როცა ამერიკელი ინდუსტრიის მუშა 19 კვირის ხელფასით ყიდულობს გერმანულ „ვოლკსვაგენის“ ფირმის ცნობილ ავტომანქანას „გოლფ“-ს, გერმანელს ჭირდება 22 კვირის ხელფასი, შვეციელს 31 კვირის, ფრანგს 35 კვირის ჯამაგირი და მათმა საბჭოთა კოლეგამ კი მთელი 180 კვირის ხელფასი უნდა გაშალოს მაგიდაზე და თანაც წლობით უნდა ელოდოს შეივითის შემდეგ.

სულ მოკლედ ასე გამოიყურება რუსეთის სოციალისტური სამოთხე, მის ეკონომიკაში დიდ როლს თამაშობს მისგან შეძლებული კაპიტალისტური ქვეყნების კაპიტალი და ტექნიკა. დასავეუთს ჰგონია თავის გულუხვობით და უანგარო თანამშრომლობით საბჭოთა ტირანის გაალიბერალებს, მის სოციალიზმს „ადამიანურ სახეს“ მისცემს და მით კაიობრობას ომის საშინელებას თავიდან ააშორებს. დასავლეთის ამ პოლიტიკით აიხსნება ისეთი სამარცხვინო ანაქრონიზმის ასე ხანგრძლივი არსებობა, როგორცაა საბჭოთა რეჟიმი.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

დავით ვაშაძე

გ ა ფ ი ც ვ ე ბ ი . დ ე მ ო ნ ს ტ რ ა ც ი ე ბ ი , რ ე პ რ ე ს ი ე ბ ი ს ს . ს რ . კ - შ ი

გაფიცვის ქალაქ ტოგლიატში .

10 აგვისტოს დამით გაიფიცნენ ქ. ტოგლიატის ავტოსატრანსპორტო გარაჟის მძღოლები. გაფიცულებმა ერთი დიდი ავტობუსით ჩახერგეს გამოსასვლელი, რომ ვინმე შტრეიკებულებს არ შეძლებოდა ავტომობილის გამოყვანა. გაფიცულთა მოთხოვნებიდან, რომლებიც წერილობრივად იყო ჩამოყალიბებული, შეიცავდა 15 მუხლს, მათ შორის დასახელებული იყო ხელფასის მომატება, საქუველ განყოფილების უფროსის მოხსნა და პირობა, რომ არავის არ მოთხოვდნენ პასუხს გაფიცებში მონაწილეობისთვის.

გარაჟის პარტკომი და ქარხკომი შეეცადნენ საქმის ადგილობრივ მოგარებას, მაგრამ ამას შედეგი არ მოყოლია. გაფიცულმა აქტივისტებმა მოითხოვეს საოლქო კომიტეტის წარმომადგენლები.

ამ დროს განმავლობაში ათიათასობით მუშა-მოსამსახურე უშედეგოდ ელოდებოდა სატრანსპორტო საშუალებებს. საავტომობილო ქარხნები, სადაც ისინი მუშაობენ, 15-16 კილომეტრითაა დაშორებული მათ საცხოვრებელ ადგილამდე, ამიტომ ხელისუფლება სისწრაფოდ შეუთანხმდა გაფიცულებს, დააკმაყოფილა რა ძირითადად მათი ყველა მოთხოვნები.

--- --- --- --- ---

გ ლ ბ ი ა კ უ ნ ი ნ ი ს გ ა ს ა მ ა რ თ ლ ე ბ ა

ორშაბათს, 25 აგვისტოს, მოსკოვში დაიწყო მოძღვარ გლბ იაკუნინის სასამართლო პროცესი, რომელსაც ბრალდება ანტი-საბჭოთა პროპაგანდა და საქმიანობა. სასამართლომ, ბრალდებული, დამნაშავედ ცნო და მიუსაჯა ხუთი წლის მკაცრი რეჟიმის ბანაკი და ხუთი წლით გადასახლება.

მამა გლბ იაკუნინის გასამართლებას მხოლოდ მისი ცოლი ესწრებოდა. ამ უკანასკნელის თქმით იაკუნინს განუცხადებია: „მე მადლობელი ვარ ღმერთის ასეთი განსაცდელის რეჟისათვის, მიუხედავად ტრიბუნალის ბრალდებისა, მე ჩემი მოღვაწიეობა არ მიმარჩნია ანტისაბჭოურად, არამედ ქვეშაობრივად ქრისტიანულად“-ო.

გ. იაკუნინი დვლად იკურთხა 1962 წელს. ოთხი წლის შემდეგ ის გაანთავისუფლეს სამსახურიდან, რადგანაც ის აკრტიკებდა სრულიად რუსეთის სინოდს და პატრიარქს

ხელისუფლებისადმი მორჩილებაში. 1977 წელში მან დააარსა ქრისტიანთა დაცვის ცენტრი. მამა იაკუბინი დააპატიმრეს გასულ წლის პირველ ნოემბერს.

ტატიანა ველიკანოვას პროცესი

სამი დღის პროცესის შემდეგ, 30 აგვისტოს, მოსკოვის ტრიბუნალმა ტატიანა ველიკანოვას მიუსაჯა ოთხი წლის ბანაკი და ხუთი წლით გადასახლება. მას ბრალად ედებოდა რუსულ თვითგამოცემის ორგანო „მიმდინარე ამბების ქრონიკა“-ს გამოშვებაში მონაწილეობა და საზღვარგარედ ანტისაბჭოთა ქორების გავრცელება.

მომხანებლები

„კ.გ.ბ.“-ს პატიმრობაში მრავალი თვის გატარების შემდეგ თავი დამნაშავედ ცენეს და ჩადენილი დანაშაული მოინანიეს: აგვისტოში-მამა დიმიტრი დუდკომ, რომლის დაპატიმრებამ დიდი საპროტესტო მანიფესტაციები გამოიწვია დასავლეთის შორეულენეთა და ადამიანის უფლებათა დამცველ წრეებში, სექტემბერში-მორწმუნეთა დაცვის კომიტეტის ერთერთმა აქტიურმა წევრმა, ლევ რეგელსონმა, ხოლო ოქტომბერში მორწმუნეთა დაცვის ქრისტიანულ კომიტეტის ერთერთმა დამაარსებელ-თავანმა, ვიქტორ კაპიტანჩუკმა.

მზარდი უკმაყოფილება ბალტიის ქვეყნებში

ფრანს პრესის მოსკოველი კორესპონდენტის ცნობით ოქტომბრის პირველ რიცხვებში ესტონეთის დედაქალაქ ტალინში და სხვა დიდ ქალაქებშიც ადგილი ჰქონდა მოსწავლეთა გამოსვლებს ქუჩებში. დასაწყისი ამას მიეცა ფეხბურთის სტადიონზე 22 სექტემბერს, მატჩის დროს აკრძალული იქნა წინასწარ პროგრამით განზრახული ორკესტრი, რადგანაც მას პროგრამაში ჰქონდა ნაციონალისტური შინაარსის სიმღერები. უკმაყოფილო ახალგაზრდების მანიფესტაციები მაშინ გაფანტა პოლიციამ და ბევრიც დააპატიმრეს, ამთგან ზოგიერთი გამოირიცხეს სკოლიდან. ამის საპასუხოდ პირველ და სამ ოქტომბერს ქალაქ ტალინშივე გაიმართა მოსწავლეთა ხუთი ათასიანი მანიფესტაცია და მიტინგები გამართეს ქალაქის საბჭოსა და ბალტიის სადგურის მოედნებზე. დემონსტრანტები აფრიალებდნენ ეროვნულ დროშებს და ყვიროდნენ ლოზუნგებს: „თავისუფლება ესტონეთს“, „რუსები გარედ ესტონეთიდან“, „გარიცხულ მოსწავლეთა აღდგენა“ და სხვა. პოლიციამ კვლავ გაფანტა მანიფესტანტები და დააპატიმრა 150 ახალგაზრდამდე, რომლებიდანაც ნაწილი გაანთავისუფლეს, ნაწილი კი პასუხისმგებში მისცეს ხულოგნობის ბრალდებით და სკოლიდანაც გამოირიცხეს. ამ დაპატიმრებებმა და გამოირიცხებებმა კვლავ გამოიწვია საპროტესტო მანიფესტაციები შვიდ და რვა ოქტომბერს. 10 ოქტომბერს მოსწავლე ახალგაზრდობის მანიფესტაციებს ადგილი ჰქონდა ესტონეთის სხვა დიდ ქალაქებშიც, განსაკუთრებით კი ქალაქ ტარტუში, სადაც იმყოფება ესტონეთის უნივერსიტეტის ცენტრი. აქ უკვე დემონსტრანტები ნაციონალისტურ ლოზუნგებთან ერთად მოითხოვდნენ ესტონეთის განათლების მინისტრის გადადგომას.

ესტონეთის პოლიცია პარალელურად აწარმოებდა ჩხრეკას ოპოზიციონერთა წრეებში და მრავალი მათგანი დააპატიმრეს.

ქ. ვილნიუსში გასამართლდა ეკონომისტი ანასტას ტურეკასი. მას მიესაჯა სამი წლის პატიმრობა და ხუთი წლით გადასახლება. ვილნიუსის სასნაუქოსი კი დაისაჯა 18 თვის პატიმრობით და 5 წლის გადასახლებით.

1-2 ოქტომბერს, ქ. ტარტუში გაიფიცნენ სოფლის მეურნეობის მანქანების დამამზადებელი ქარხნის მუშები, რომელთა რიცხვი დაახლოებით ათასს უდრიდა. გაფიცულები მოითხოვდნენ მომატებულ სამუშაო ნორმების გაუქმებას, პრემიების დარიგებას და მალაზიების საქონლით მომარაგების გაუმჯობესებას. მოსკოვიდან მოსულმა კო-

მისიამ ნაწილობრივად დააკმაყოფილა გავიციულთა მოთხოვნები, კერძოდ მათ შემოქმედების კერძო გამოსაშვებელი ნორმები.

რაც დრო გადის საბჭოთა ხელისუფლები ვეღარ ახერხებენ დამაღონ ბალტიისპირეთის ერების სულ უფრო და უფრო მზარდი უკმაყოფილება. ამ ქვეყნებს უცხოეთში ჰყავთ მნიშვნელოვანი ემიგრაცია, განსაკუთრებით ბევრი ცხოვრობს ამერიკის შ. შტატებში, რომლებიც დიდ როლს თამაშობენ მათ-მათ სამშობლოში საბრძოლო სულისკვეთების გაძლიერებაში და იქ მომხდარ მოვლენების განხილვაში.

(წყარო: ფრანგული გაზეთი „ლემონდ“ 27.8, 24.9, და 17.10.1980 წელი, ფრანგული გაზეთი „ფიგარო“ 26.8.1980. რუსული ყოველკვირეული „რუსკაია მისლ“ 6.10.1980.)
მამულს განზორბეული

ს ა მ შ ო ბ ლ ო ს ა მ ბ ე ბ ი

მე-10-ე ხუთწლელი ერთი თვით აღრე

30 ნოემბერს ლენინდ ილიჩ ბრეჟნევა საქართველოს სსრ-ის კომუნისტებს და არაკომუნისტებს მიულოცა ვადაძლე შესრულება „შეათე ხუთწლელისათვის სახალხო მეურნეობის განვითარების ძირითადი მიმართულებებით გათვალისწინებული სამარწველო და სასოფლო სამეურნეო წარმოების მთლიანი მოცულობის ზრდის ტემპის დავალებებისა.“ ამ წერილში ნათქვამია, რომ სამარწველო პროდუქციის მოცულობა საქართველოში გადიდებულა 40%-ით, ხოლო სასოფლო სამეურნეო წარმოებისა ერთი მესამედით და მეტად. აქედან გამომდინარე, გავლილ ხუთ წელიწადში საქართველოს მშრომელების მატერიალური მდგომარეობა ამდენითვე უნდა გაუმჯობესებულიყო. სამწუხაროდ, სინამდვილეში ეს ასე არ არის. პატრიოსანი მშრომელის ცხოვრების პირობები არამდ თუ არ უმჯობესდება, არამედ ბევრ შემთხვევაში კიდევაც უარესდება. მაშ სად მიდის ქართველი კაცის მარჯვენით შექმნილი დოვლათი? არ შეიძლება ეს მარტივი კითხვა არ წამოიჭრეს საქ. მშრომელების შეგნებაშიდა ერთ დღეს ამის ანგარიში არ მოთხოვოს საბჭოთა ხელისუფლებას.

--- --- ---

უმუშევრობა

უმუშევრობა ერთერთი დიდი უბედურებაა დღევანდელ მსოფლიოში. უმუშევრობას დემოკრატიულ ქვეყნებში ღრმა პოლიტიკური მნიშვნელობაც აქვს. ოპოზიციაში მყოფი პარტიები, განსაკუთრებით კომუნისტური, თავიანთ ქვეყნის მთავრობებს უკივიანებენ ამ არაადამიანურ მდგომარეობას, მაშინ, როცა მთავრობები თავს იცავენ, როგორც შეუძლიათ. სიმართლე უნდა ითქვას, რომ საბჭოებისათვის საძულველ კაპიტალისტურ ქვეყნებში უმუშევრები თავიანთი სავალალო ბედის ამარად არ არიან მიტოვებულნი. ისინი მატერიალურად, ძირითადად, უზრუნველყოფილი არიან. ყოველ უბანში შექმნილია უმუშევართა სააღრიცხვო ბიურო, რომელსაც ევალება, როგორც სამუშაოს მოძებნა, ისე დროებითი უმუშევრების მატერიალური უზრუნველყოფა. ერთი წლის განმავლობაში უმუშევარი დებულბოს ყოველთვიურად 80-70 პროცენტს ჯამაგირისას. ერთი წლის შემდეგ კი ნაკლებს. უმუშევარს უფლება აქვს შეთავაზებულ ადგილზე უარს იტყვას. მაგალითად თუ ის შორს არის მისი ბინიდან, ან შრომის პირობები თუ განსაკუთრებით მძიმეა მის ჯანმრთელობასთან შედარებით და სხვა. ხოლო დისკვალიფიკაცია და ქვეყნის სხვა უთხეში გადასახლება როგორც ვალდებულება გამოირიცხვება უმუშევრისათვის.

რა თქმა უნდა, უმუშევართა მრავალრიცხოვან არმიის შენახვა ძვირი უჯდება სახელმწიფოს და საბოლოო ანგარიშით მშრომელებს, რადგანაც გადახდებები ეს უკანასკნელები არიან. არავითარი ადამიანის მიერ შექმნილი სისტემა არ არის უხინჯო და არც შეიძლება იყოს. უმუშევართა მატერიალურ უზრუნველყოფის სისტემებს დემოკრატიულ ქვეყნებში ხშირად აკრიტიკებენ. არის შემთხვევები, როცა თანდროით ადამიანები წლების განმავლობაში თავს არიდებენ სამუშაოს შოვნას, ანდა ზოგიერთი ფარულად მუშაობს და უმუშევრობის სახლადურსაც დებულობს და კიდევ მრავალი სხვა შემთხვევები. უდავოა,

უმუშევრებს რომ დახმარება არ ჰქონდეთ სახელმწიფოსაგან, მათი რიცხვი გაიზარდა. ნაკლები იქნებოდა, მიუხედავად ასეთი შედეგისა თავისუფალი ქვეყნების საზოგადოებრივი აზრისთვის მიუღებელია უმუშევრების მატერიალური დაუხმარებლობა. მთავარია, რომ შიშვლით არავინ კვდებოდეს და არც სხვის სამწყალოდ იყოს მიტოვებული. ამას მოთხოვს ეროვნული სოლიდარობის დღევანდელი ეთიკა.

რა მდგომარეობაა ამ მხრით საბჭოთა კავშირში? ისინი უტიფრად აცხადებენ, რომ მათთან უმუშევრობა არ არსებობს. არიან მხოლოდ „ხულიგნები“ და არასოციალური ელემენტები, რომლებიც შრომას თავს არიდებენ. მათთვის მთა აქვთ განსაკუთრებული კანონი, რომლის ძალითაც წლობით ათავსებენ იძულებითი შრომის ბანაკებში. ცნობილია: ამ კატეგორიაში ბევრი ოპოზიციურად განწყობილი ახალგაზრდა ხვდება.

დღეს ყველამ იცის, რომ უმუშევრობა არსებობს საბჭოთა კავშირშიც, მაგრამ იქ ისინი აღრიცხვაზე არ არიან აყვანილი და მამასადამე არც არავითარ დახმარებას არ იღებენ ხელისუფლებისაგან.

ოფიციალური ცნობა საქართველოში უმუშევრობის არსებობის შესახებ დასტურდება საქ. კომკავშირის პირველი მდივნის შარტაეას განცხადებიდან. 1980 წლის 15 მარტს პლენუმს მოახსენა: „ყოველწლიურად რესპუბლიკაში საშუალო სპეციალური სასწავლებლების კურსდამთავრებულთაგან ყოველი მესამე-მეოთხე განაწილებს გარეშე რჩება.“

„...1978 წელს, უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების სამინისტროს სისტემის ტექნიკუმების 5100 ახალგაზრდა სპეციალისტიდან 1600-ზე მეტი, -თითქმის ყოველი მე-სამე, გაუნაწილებელი დარჩა ადგილების უქონლობის გამო.“ შარტაევამ ამ კრებაზე ისიც თქვა, რომ: „მათ შრომით მოწყობაზე ხშირად არავინ ფიქრობს“-ო. თუ ტექნიკურ სასწავლებლების მესამედი უადგილოდ რჩება, მაშინ, ცხადია, საშუალო სკოლების და ჰუმანიტარული დარგის უმადლესი სკოლების კურსდამთავრებულები კიდევ უფრო მეტი რაოდენობით უნდა რჩებოდნენ განაწილების გარეშე. უბრალო მომაკვდავის ენით რომ ვთქვათ საქართველოს სკოლადამთავრებული ახალგაზრდობის სულ ცოტა მესამედი უმუშევრია და არავითარ დახმარებას არ ღებულობს საბჭოთა სახელმწიფოსაგან.

ახალმოსახლეთა გასაქირი

მთელს საბჭოთა კავშირში და, რა თქმა უნდა, ჩვენს სამშობლოშიც გრძელდება ბინის მწვავე კრიზისი. ამის წარმოსაჩენად ჩვენი ქუჩისა და წინა ნომერში „მოღალატე“-ს სათაურით დაბეჭდილი ამბავიც კმარა, რომელიც გახუთ „კომუნისტის“ ცნობას ემყარება. მეჭრთამეთა ჯგუფი თბილისში, რომელსაც რაილმასკომის თავმჯდომარე მეთაურობდა, ბინის მიკუთვნებისთვის ქრთამს იღებდა: ორთახიან ბინისთვის 6-7 ათას მანეთს, სამოთახიან ბინისთვის 8-9 ათას მანეთს და ოთხთახიან ბინისთვის 10.000 მანეთს (დაახლოებით ასი თვის საშუალო ხელფასი). ასეთი რაოდენობა ქრთამისა, მხოლოდ იმისთვის, რომ ბინაში შესახლები ნებართვა მიიღოს კაცმა, განა თავისთავად არ მეტყველებს ბინის უსასვლო კრიზისზე?

წლობით ლონდონის შემდეგ, ზოგიერთს ეღირობა ბინის მიღება ახლად აგებულ შენობაში. გახარებული მიაშურებს თავის ახალ საცხოვრებელს. ამდენი ლონდონით გატანჯულს განა ბევრი უნდა რომ კმაყოფილი იყოს? არა! ის მცირედითაც მადლიერი იქნება, მაგრამ ხშირად, ძალიან ხშირად, მათ ელით დიდი იმედების გატრუება: ახლად აშენებულ ბინებში ცხოვრებისათვის საჭირო ელემენტარულ მოთხოვნილებებსაც ვერ აკმაყოფილებენ. ზოგიერთი მათგანის ჩივილს ვხვდებით აქ.

„ჩვენი დასახლება გარედან მტერს უყენებს თვალს, შიგნიდან მოყვარეს: კარ-ფანჯრები თუ გააღე, ვეღარ დაკეტავ. კედლებს თუ გაეკარე შეიღებები, პარკეტი ამოცვენილი, ლინოლეუმი ამოხურცული...“

„ჩემი კარის მეზობლის-გ. გუბელიძის ბინაში არც ერთი ნათურა არ ინთებოდა, იმიტომ, რომ კედლებში დაწყვეტილი სადენი იყო ჩატანებული; ჰოდა, ახლა ის ჩემი მეზობელი კედლებს მიადგა და ანგრავს“-ჩივის ზესტაფონელი პენსიონერი, მეტალურგი, შ. ქუტიძე.

—იგივე ქ. თელავში, გაზეთ „კომუნისტის“ კორესპონდენტს ერთი სახლიდან წააგდეს. თვალყურის დასავსებულნი არიან, რომელშიც ძაფსაღებ-საძახავ დაბრიკის მუშები ცხოვრობენ. ამ კორესპონდენტის თქმით: ახალმოსახლეებს იქ არც სინათლე ჰქონიათ, არც წყალი! კიდევაც, რომ ჰქონდეთ როგორ მოიხმარებოდნენ, თუკი მშენებლებს ონკანებიც არ დაუყენებიათო, შენიშნავს კორესპონდენტი, ხოლო ოთახებში პარკეტის შემცველი ლინოლეუმი პირდაპირ ცემენტზე იყო დაგებული!

ბოლო სიტყვა გორელებს დაევთოთ. შინდისის გზატკეცილზე მდებარე №22 ცხრასართულიან სახლის ახალმოსახლენი გაზეთ „კომუნისტს“ წერენ: „პატივცემულო რედაქციავ! გთხოვთ დაგვეხმაროთ, რათა ჩვენს ბინებში იძულებითი წესით შემოსასხლონ გარის სახლსაშენებელი კომბინატის დირექტორი ო. გულუღა და მისი ზოგიერთი ხელქვეითი. დაე, იცხოვრონ იატაკყარღო, უგზო, უსარდაფო, უეზოო სახლში, და მერე მიხედვიან რამდენ საზრუნავსა და საღებავს უჩენენ იმათ, ვისაც ჰგონია, ახალი ბინის მიღებით ჩემს გასაჭირს უკვე ეღება ბოლო...“

არავინ იფიქროს ზემოდ მოტანილი მაგალითები ჩვენი ვინების ფანტაზიის ნაყოფი იყოს. ისინი გადმოწერილია სტყვა-სიტყვით 1980 წ. 22 ნოემბრის გაზეთ „კომუნისტის“-დან. სტატიის სათაურია: „როგორ ცხოვრობთ ახალმოსახლეებო“ და მას ხელს აწერს ქალბატონი ნანული ბარათაშვილი. წერილის ავტორს და სახუთის რედაქტორს მადლობა ეთქმით, რადგანაც ამ წერილით ისინი დაბეზარებულ ხალხს ექომაგებიან, მაგრამ(ამ სიტყვას განგებ ვაწვებით) შემჩნევაეც ეკუთვნით, რადგანაც ახალი ბინებით უქმყოფილთა სამართლიან გულსწყრომას, ისინი მშენებლების წინააღმდეგ მიმართავენ. თითქოს უვარგისი საცხოვრებელი ბინების შენება მხოლოდ და მხოლოდ მშენებლების დაუდევრობის, უგულუობის ან უპასუხისმგებლობის მიზეზი იყოს, მაშინ, როცა მთავარი დამნაშავე წუნიათ პროდუქციის გამოშვებაში გახლავთ თვით ამ წარმოების საბჭოური სისტემა, უსაშველო ბიუროკრატიაში, სინამდვილესთან შეუთანხმებელი ხუთწლიანი გეგმები. მთავარია გაბერილ გეგმების შესრულება, რომ წლის ბოლის უბატაკონ მათ ხაზინებს მოსკოვში. ვინაიდან გეგმების შესრულება და ხარისხიან პროდუქციის გამოშვება ერთად შეუძლებელია, ხარისხი ეწირება რიცხვს და ამრიგად ყველამ იცის, რომ საქართველოში წარმოებულ პროდუქციის მეოთხედი, თუ მეტი არა, უვარგისია მოხმარებისათვის.

ქალბატონ ნანული ბარათაშვილს, თავისი სტატიის დასაწყისში, კმაყოფილ ახალმოსახლეთა ერთი მაგალითიც მოაქვს. რედაქციის შევითხვავხე საქართველოს საზღვაო სანაოსნოს თანამშრომლებს შ. ბერიძე და ვ. პავლოვი პასუხობენ: „კარგად! თვლი უკეთესს ვერ ნახავს, ისეთი თორმეტსართულიანი სახლი წამოგვიმართეს თეატრალურ მოედანზე, ბათუმის სახლსაშენებელი კომბინატის მშენებლებმა. ნეტავ შეგახედათ, რა ლამაზი კაფელითა და მეტლახის ფილებით მოგვიპირკეთეს სამზარეულო და საშხაპე, რა გემოვნებით, თითოეული ოთახისათვის დანიშნულების შესაფერისად, შეარჩიეს შპალერია...“

მეთხველო ყურადღება მიაქციე, ყველა ზემოდ მოტანილი საჩივრები ეკუთვნოდნენ საწყალ მუშებს და პენსიონერებს. ფაქტია: საბჭოთა ხელისუფლება, რომელსაც თავი მოაქვს „მუშების ხელისუფლებად“, თავს არ იფუნებს მათ კეთილდღეობაზე, მაშინ, როცა საზღვაო სანაოსნოს თანამშრომლებს, რომლებიც პრივილეგიებით სარგებლობენ, ბინებს სთავაზობს ქალაქის საუკეთესო უბანში, აშენებულს უკანასკნელი ტექნიკით და მორთულს დახვეწილი გემოვნებით. რა თქმა უნდა, ქალბატონ ნანულის ამ მაგალითით უნდოდა ეჩვენებია, რომ საბჭოთა მშენებლებმა კარგად შენებეს ოციანი და არიან ახალმოსახლენი, რომლებიც თავიანთი ბინებით კმაყოფილი არიან, მაგრამ მისდა უნებურად მან გვიჩვენა მაგალითი საბჭოთა საზოგადოებაში პრივილეგიური კლასის თუ წოდების არსებობის დამადასტურებელი.

ნიორი

საქართველოს ცენტრალურ კომიტეტში(თავისთავად იგულისხმება კომპარტიის) შემფოთებული არიან, წლების განმავლობაში დიდი გარდევნების ნივრის დამზადების და საზამთროდ შენახვის გეგმებში. 1979 წელს საქართველოში ნივრის წარმოების გეგმა მხოლოდ 50%-ით, დამზადებისა კი 39%-ით შესრულებულა და სახელმწიფოსთვის დაუკლიათ 1840 ტონა ნიორი.

წელსაც გეგმები ჩაშლილა. 3500 ტონის ნაცვლად, პიველ ოქტომბრისთვის ზადებული ყოფილა მხოლოდ 1308 ტონა ნიორი, აქედან შესანახად ჩადებული ყოფილა 884,9 ტონა, მაშინ, როცა გეგმით გათვალისწინებული ყოფილა 1200 ტონა.

ნიერის ფრონტის მეურნეობის ყოველ დარგში არსებობს საბრძოლო ფრონტები) ასეთ მოვლას დიდი მღელვარება გამოუწვევია საქართველოს კ.პ. ცენტრალურ კომიტეტში. გამართულა თათბორი, კამათი. მოუხსნიათ ზოგი პასუხისმგებელი პირი, ზოგისთვისაც საყვედური და გაფრთხილება გამოუტყვადებიათ და ბოლოს დაუსახავთ ღონისძიებები მომავალი წლისთვის 4600 ტონა ნიორის საწარმოებლად. („კომუნისტი“ 18.11.1980.)

შენიშვნის სახით: ნიორის კრიზისი ერთერთი მაგალითია, მაგრამ საერთოდ სოფლის მეურნეობის და კერძოდ მეზოცენტეობის სხვა კულტურებშიც უკეთესი მდგომარეობა არ არის. მაგალითად ხახვის მოსავლიც დიდად ჩამორჩება მოთხოვნილებას და ამით გამოწვეულ უკმაყოფილებას ოფიციალური პრესაც ვეღარ მალავს.

ენერჯის კრიზისი?

აგვისტოს თვიდან მოყოლებული, საფრანგეთის სააგენტომ უკვე რამდენჯერმე გადმოსცა საბჭოთა სამოქალაქო ავიაციაში არსებული ანარქიის ცნობა. აქ ვაქვეყნებთ დიდ ფრანგულ გაზეთ „ლე მონდ“-ში 7 ნოემბერს მოთავსებულ დანიელ ვერნეს კოესპონდენციის „უკვე რამოდენიმე თვეა, საბჭოთა კავშირის შინაგან საპაერო ხაზებზე უწყსრიგობაა“-ს თარგმანს:

„თბილისი, მომლოდინე ხალხისაგან საპაერო სადგურის დარბაზები გაქედილია. ზოგი ფეხზეა, ზოგი ზის, ზოგს სძინავს, ზოგი მერხებზე წვეს ან პირდაპირ მიწაზე, გაზეთი „პრავდა“ გაუშლია და ზედ წამოწოლია. ირგვლივ ყრია ხელბარგები, კალათები, ჩანთები. და, თქვენ წარმოიდგინეთ, ერთი მიცვალეხულის გვირგვინი...“

„დემოდედოვო, მოსკოვის შინაგანი ხაზების დიდი პაეროდრომი, ამ დღეებში მოგაგონებთ უკან დახვევის სცენას. ის გამონაკლისი არ არის, იგივე ამბავია ბევრ სხვა ქალაქებშიც. მგზავრების ასეთი თავმოყრა გამოწვეულია თვითმფრინავების მნიშვნელოვანი დაგვიანებით. თბილისში გასულ კვირაში არცერთი ფრენა არ ყოფილა არცერთ მიმართულებით დანიშნულ დროზე. პირველი თვითმფრინავი მოსკოვიდან გაფრინდა 17 საათის დაგვიანებით, მაშინ, როცა ნორმალურად 6-7 ფრენა სრულდება დღეში. თვითმფრინავი მოდიოდა ბულგარეთიდან, ის შეავსეს პირველ რიგში უცხოელებით(უცხოელები სარგებლობენ პრივილეგიით) და შემდეგ რამდენიმე საბჭოელი. ვინც ადვილი ვერ იშოვნა თვითმფრინავში და უკმაყოფილება გამოთქვა ხმამაღლა, ძვალმსხვილმა საპაერო დიასახლისებმა, მხედრული წესით, ფიცხლად გარედ გაიყვანეს. ალბათ ამით უნდა აიხსნას, რომ „აეროფლოტი“ სამსახურში არ დებულობს წვრილ ქალებს. ოფიციალურად, დაგვიანების მიზეზია ცუდი ამინდი მოსკოვში, მაგრამ ეს განმარტება დამაკმაყოფილებელი არ არის, რადგანაც უკვე რამდენიმე თვეა რაც ასეთი ქაოსი სუფევს და აზარადიდან არ ჩანს, რომ ამინდის გაუმჯობესებასთან ერთად მიმოქცევა უმჯობესდებოდეს პირიქით.

იქნებ სსრკ განიცდის და არ ამხელს ენერჯის კრიზისს?

უკანასკნელ ორი წლის განმავლობაში ნავთობის მოპოვების რიტმმა სერიოზულად იკლო და მათე ხუთწლიდის წინასწარ განსაზღვრული გეგმები ვერ შესრულდება. „პრავდამ“ ეს აღიარა უკვე რამდენიმე თვის წინად, დიდი მოთხოვნილების პერიოდში ადგილი ჰქონდა „აეროფლოტის“ ბენზინით მოუჭარბებლობას. პეტროქიმის ინდუსტრიის სიძნელეების გამო, გამოორიციხული არ არის, რომ შედარებითი ნაკლებობა ბენზინისა მას შემდეგ კიდევ უფრო გაუარესდა.

ზოგი ფიქრობს, რომ ეს ანარქია გამოწვეულია თვითმფრინავების ნაკლებობით, რადგანაც მათ იყენებენ სხვა დანიშნულებისათვის, მაგალითად ავღანეთში ჯარებისა და შეიარაღება-სურსათ-სანოვავის გადასაზიდად.

ზოგიერთ მხარეში, ენერჯის კრიზისი აგრეთვე შეიძინევა ავტომობილებისათვისაც. იგივე თბილისში რამდენიმე საათი უნდა იდგეთ რიგში ავტომობილისთვის ბენზინი რომ იყიდოთ. თუმცა ბიღონების გასცება განსაზღვრულია მკაცრად, მაინც შავი ბა-

ზარი, სადაც ბენზინის ფასი ორმაგია, ძალიან ყვავის. ერევანსა და თბილისს შორის (250 კილომეტრი), გასულ კვირეში შეუძლებელი იყო ერთი წვეთი ბენზინის შენახვა. ბენზინის ნაკლებობა აგრეთვე უკრაინაში, მაშინ, როცა მოსკოვი ნორმალურად ჩანს მომარაგებული.

დაბოლოს, კავკასია, ეს ცუდად მოვლილი კავკასია! იტანჯება გამუდმებით ორი წლის განმავლობაში ირანის გაზის მომარაგების შეწყვეტის გამო. ეს მდგომარეობა შეიძლება ხანგრძლივი დარჩეს, მანამ სანამ არ აშენდება გაზსადენი, რომელიც კასპიის ზღვაზე გადავლით გაზს მოიყვანს ასტრახანიდან. ამ სამუშაოებათა შესასრულებლად რიგში დგას ერთი ფრანგული კომპანია.“

„თ.ტ.“

ქართული ხელოვნების მესამე სიმპოზიუმი იტალიაში

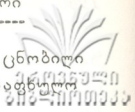
14-18 ოქტომბერში, სამხრეთ იტალიის ქალაქებში ბარში და ლეჩეში ჩატარდა ქართული ხელოვნებისათვის მიძღვნილი სამეცნიერო სიმპოზიუმი. ამჟამად ორგანიზატორები იყვნენ ბარის უნივერსიტეტის ხელოვნების ინსტიტუტის დირექტორი, პროფესორი მარია სტელა კალო-მარინაო და ლეჩეს უნივერსიტეტის ლიტერატურისა და ფილოსოფიის ფაკულტეტის დეკანი, პროფესორი კოზიმო დამიანო ფონსეკა. მათ ეხმარებოდნენ სამხრეთ იტალიაში ბიზანტიური კულტურის შემსწავლელი ცენტრის ხელმძღვანელი, ფრანგი პროფესორი ანდრე გიიუ, მილანელი პროფესორი ადრიანო ალბაგო-ნოველო, ბერგამოელი პროფესორი ნინო ყაუხჩიშვილი და ვენეციელი ქართველოლოგი ლუიჯი მაგაროტი.

იტალიელებთან ერთად სიმპოზიუმში მონაწილეობდნენ ინგლისელი, ფრანგი, ბელგიელი, აღმოსავლეთ და დასავლეთ გერმანელი, იუგოსლაველი, ბერძენი, ბულგარელი და უნგრელი მეცნიერები. ქართველების დელეგაცია შეადგენდა ოც მეცნიერს, მათ ახლდათ ერთი რუსი და ორი სომეხი კოლეგა. ქართველ მეცნიერთა დელეგაციას მეთაურობდა პროფ. ვ. ბერიძე. სიმპოზიუმის პროგრამა იყო მეთუ-მეთოთხმეტე საუკუნოების ქართული ხელოვნება და ის შეიცავდა ხუთ სექციას: ხუროთმოძღვრება, ფერწერა და ქანდაკება, გამოქვაბულ ნაგებობათა, „მცირე ხელოვნებათა“ და ქართული კულტურა და დასავლეთის სამყარო. დამთავრებისას გამოითქვა იმედი, რომ სამ წელიწადში კვლავ გაიმართება იტალიაში ქართულ ხელოვნებისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სიმპოზიუმი.

„ქართული ენის საზაფხულო სკოლა“ ბერგამოში

ვენეციის უნივერსიტეტის ირანისტიკის, ურალო-ალტაისა და კავკასიოლოგიის ინსტიტუტს ბერგამოს სლავისტიკის ინსტიტუტთან ერთად, განზრახული ჰქონდა მიმდინარე წლის 25 აგვისტოდან 13 სექტემბრამდე, ქ. ბერგამოში ჩატარებოდა ქართული ენის შემსწავლელი საზაფხულო კურსები. უცხოეთში დაბადებულ ქართველ ახალგაზრდებს, უმთავრესად სტუდენტებს, დაეგზავნათ ამ კურსებზე მისაწვევი წერილები, რომელშიც ნათქვამი იყო: „განსაზღვრულია ქართული ენის ინტენსიური კურსი, პირველყოფისა და მწვეთათვის და აგრეთვე იმათთვის, რომელთაც გააჩნიათ ქართული ენის ელემენტარული ცოდნა. ქართული ენის ამ კურსზე, ოთხი საათის განმავლობაში ყოველ დღით, მსმენელებს შეეძლებათ ქართული ენის ფონეტიკის, მორფოლოგიის და აგრეთვე წერა-კითხვის შესწავლა. ნასადილევს კი ჩატარდება ვარჯიში წერასა და ლაპარაკში და აგრეთვე ლექციები საქართველოს ისტორიის, ლიტერატურის და არქიტექტურის შესახებ.“

„ქართული ენის საზაფხულო სკოლის მასწავლებლები“, ნათქვამია შემდეგ ამ წერილში, „მოწვეულია საქართველოდან, რომელთაც გააჩნიათ საქირო პროფესიული ცოდნა და გამოცდილება. პროგრამა ითვალისწინებს აგრეთვე ბერგამოს ღირსშესანიშნაობათა დათვალიერებას და ქართული კინოფილმების ჩვენებას ქართულ ენაზე“-ო. დაბოლოს, ამ წერილში ნათქვამი იყო, რომ ბერგამოს საზაფხულო ქართული ენის სკოლის საფასოდ და სრულ პანსიონისთვის თვითოეულმა მოსწავლემ უნდა გადაიხადოს 350.000 იტალიური ლირა.

ამ კურსებზე მისაწვევ წერილებს ხელს აწერდა დოქტორი ლუიჯი მაგარტო, ცნობილი იტალიელი ქართველოლოგი და პროფესორი ნინა ყაუხჩიშვილი, რომელიც ამ საზღვარგარეთ კურსების დირექტორია.

მიიღეს რა ამგვარი მიწვევა, უცხოეთში დაბადებულმა ქალიშვილებმა და გაეცხმად დროულად შეავსეს საჭირო ფორმულარები და საჭირო თანხასთან ერთად გადაუგზავნეს ინსტიტუტს და დიდი სიხარულით ელოდნენ ბერგამოს საზღვრულ ქართული სკოლის დაწყებას, მაგრამ მათდა მოულოდნელად, სკოლის დაწყების 12 დღით ადრე, მიიღეს შემდეგი დეპეშა: „ქართული ენის საზღვრულ კურსების ჩატარება გაუქმებულია. წერილს მიიღებთ.“ ხელს აწერდა, დოქტორი მაგარტო, წერილში კი, რომელიც ჩამოდენივთ დღის შემდეგ მიიღეს, ეწერა: „...ქართული ენის კურსები გაუქმებული იქნა იმიტომ, რომ ქართველ მასწავლებლებს არ შეუძლიათ საბჭოთა საქართველოდან მოსვლა“-ო და შემდეგ: „ჩვენთვისაც ეს იყო საშინელი მოულოდნელობა, ვინაიდან საბჭოთა ხელისუფლებამ ჩამდენივეკურ შეგვებრდნენ ოფიციალურად, რომ გამოგზავნიან მასწავლებლებს, მაგრამ უკანასკნელ მომენტში და უოველგვარი სერიოზული მიზეზის გარეშე, უარი გვითხრეს.“ „ჩვენ, წერს შემდეგ დოქტორი ლ. მაგარტო, დიდ ბოდიშს ვიხდით თქვენს წინაშე და გვერწმუნეთ, რომ ჩვენ ყველაფერი ვაეკეთეთ, რის გაკეთებაც შეიძლებოდა.“ დაბოლოს ამ წერილში ნათქვამი იყო, რომ: „გატყობინებთ აგრეთვე, რომ ამავე დროს ჩვენ ვაწყობთ რუსული ენის საზღვრულ სკოლას და რუსი მასწავლებლები მოდიან, მიუხედავად იმისა, რომ ქართველმა მასწავლებლებმა არ მოისურვეს მოსვლა.“

უცხოეთში დაბადებულ ქართველ ახალგაზრდებისათვის ძნელი იყო გაგება იმის, რომ რუსული ენის მასწავლებლები მოდიოდნენ, მაშინ, როცა ქართული ენის მასწავლებლებმა „არ მოისურვეს“ იტალიაში ჩამოსვლა ქართული ენის კურსების ჩასატარებლად.

ქარლ ინსარაიქი

ს ო მ ხ ე ბ ის შ უ რ ი ს ძ ი ე ბ ა

ჩვენი ჟურნალის 29 ნომერში(იანვარი 1980.) ამავე სათაურით მკითხველებს მოკლედ გავაცანი საზღვარგარეთის სომხების საიდუმლო ორგანიზაციების ტერორისტული ამბები. მე ვფიქრობ, რომ ჩვენ-ქართველები დიდად ვართ დაინტერესებულნი ჩვენი უახლოესი და ისტორიული მეზობლების, სომხების ბედით, ამიტომ მათი მოქმედება საერთაშორისო არენაზე არ შეიძლება ჩვენთვის ინტერესს მოკლებული იყოს. ამ მოსაზრებით ვაგრძელებ ჩემს მიერ დაწყებულ ჭრონიკებს სომხების ტერორიზმზე.

მიმდინარე წელშიც სომხების საიდუმლო ორგანიზაციების ტერორისტული აქტები გრძელდებოდა თურქეთის წარმომადგენლობის წინააღმდეგ, უმთავრესად დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში, მაგრამ ერთ შეზღუდვას ადგილი ჰქონდა ავსტრალიაშიც. ასე მაგალითად: ორ ავგისტოს საბერძნეთში მოჰკლეს ერთი თურქი დიპლომატი, სამ ოქტომბერს ბომბი აფეთქდა ქ. უენევაში „შვეიცარიის საბანკო კავშირის“ ბინაში, რის გამოც დაშავდა ერთი კლიენტი და ერთი ბანკის მოსამსახურედა მოხდა მნიშვნელოვანი მატერიალური ზარალი. 14 ოქტომბერს ჯოჯოხეთის მანქანა აფეთქდა პარაზში, შვეიცარიის ტერიტორიის ოფისის წინ. მსხვერპლი არ მოყოლია. 9 ნოემბერს ღამით ჯოჯოხეთის მანქანის აფეთქების შედეგად, ქ. სტრასბურგში დაინგრა თურქეთის საკონსულო, 11 ნოემბერს კი ჯოჯოხეთის მანქანების აფეთქების შედეგად მნიშვნელოვანად დაზიანდა თურქეთის საჰაერო კომპანია რომში. ამ უკანასკნელი ორი ტერორისტული აქტის ავტორობა განაცხადეს „სომხეთის თავისუფლების საიდუმლო არმიამ“ და „თურქეთის ტერიტორიაზე მცხოვრებ ქურთების მშრომელთა პარტიამ“. მათ კომუნიკეში ნათქვამი იყო: „ეს „ატანტა“ დასაწყისია ჩვენი ორი ნაციონალისტური ორგანიზაციების ნაყოფიერი თანამშრომლობისა.“

იჩვევა, რომ ერთი ნაწილი სომეხი შეთქმულებისა აირან უკიდურესი მემარცხენეები და მათ მჭიდრო კავშირი აქვთ პალესტინელების და ქურთების საიდუმლო ორგანიზაციებთან. მათი წგრთნის, შეიარაღების და ორგანიზაციის ცენტრი იმყოფება ლიბანში. (ლიბანში ცხოვრობს თურქეთიდან გამოძევებულ სომხების 250.000 შთამომავალი.)

(გაგრძელება მე-17-ე გვერდზე)

ქართვლობის დედა-ბურჯი

1840 - 1980

წელს, 21 ივნისს(ძველი სტილით 9-ს), 140 წელი შესრულდა ქართველი ხალხის უსაყვარ-
ღესი მგონის, აკაკი წერეთლის დაბადებიდან. დიდებული აკაკის საკადრისად დღავსე-
ბისთვის არც ძალი შეგვწევს და არც საკმარისი ადგილი გავგაჩნია ამ ყურნალში. უბატი-

სიტყვით მაინც, ჩვენი მადლიერების
გრძნობები არ გავგემუღვენებია ჩვენი
ერის ამ ჭეშმარიტ დედაბურჯისადმი.

ამ წუთში, როცა აკაკიზე ვფიქრობ,
თავისთავად მაგონდება სამშობლოდან მოსული
უცნობი პოეტის ლექსი „მესამე სვეტი“, რომელ-
შიც ილია ჭავჭავაძე გამოცხადებულია ქართული
ეროვნული შენობის მეორე სვეტად, დავით აღ-
მაშენებლის შემდეგ, ეს დიდებული ლექსია და
მასში ღრმა აზრებია ჩაქსოვილი. მესამე სვე-
ტის ძიება მართლაც კარდინალური საკითხია

დღევანდელ საქართველოში და ყველა ახალგაზ-
რდა მამულიშვილი დიხადაც უნდა ოცნებობდეს
განვითარება მინდა მივცე ამ ლექსს. მე მგონია
ქალაქში ერთი საერთო ძველი აუგეს დიდ ილიას და დიდ აკაკის. ილია და აკაკი განახლე-
ბული საქართველოს ეროვნული სიმარის ორმაგი სვეტია, თუ გნებავთ ორმაგი ბურჯია და
ძნელია რომელიმე მათგანს უპირატესობა მიანიჭო. ამ ორი ბუმბერაზის ერთობაში მოცემულ-
ლია არა მარტო მათი პირადი შესწავნისა, არამედ, აგრეთვე, აღმოსავლეთ და დასავ-
ლეთ ნაწილების თანაბარი სიმბოლიური წვლილი გაერთიანებულ საქართველოში.

პოეზიის ზეგარდმო მითრისებულ ნიჭით დაჯილდოებულ აკაკის შემოქმედე-
ბას აცისკროვნებს უზალო პატრიოტიზმი. ამ ორი კატეგორიის ბედნიერმა სინთეზმა განა-
პირობა აკაკის უმაგალითო პოპულიარობა სიცოცხლეში და იგივე უღვეს სარჩულად მისადმი
შემდეგი თაობების თავყვანებას. ისე, როგორც არავინ, არც მის წინ, არც მის შემდეგ
ჩვენ დრომდე, აკაკის გენია ჩასწვდა ქართველი კაცის გულთა სათუთ სიმძებს და ისე ტბი-
ლად, ისე საამურად ააუღერა ისინი, რომ თვითოეულმა მკვეთრად შეიგრძნო და განიცადა
ღვთიური გალობა თავისი საკუთარი შინაგანი მესი. ამ არამწიფერ სიმთაფერას, აკაკიმ
ოსტატურად ჩააქსოვა მამულიშვილთა ნატურა-ოცნება ეროვნულ თავის - უფლებებზე და შექ-
მნა გულისთვისაც და ყურისთვისაც ტბილისამენდელი მწყობრი სიმფონია, რომელსაც დროთა
სვლამ, ქართველ კაცთად ერთად, გახუნება არ უწყერია. ასე მგონია ქართველი ოდიტგან
ღილინებს: „ჩონჩგური საქართველოა, სიმები ჩვენ ვართ ყველაო. სხვადასხვა კუთხის შველე-
ბი ქართველები ჭართ ყველაო.“

აკაკი ქართული მეობისათვის მებრძოლთა უბალო მდროშეა ყოველ დროში.
მისი მოწოდება: „არა, აყვადვს იმედს. გულს ვერ გამიტებს ჭალარა. გმირებს უყვიის,
უძახის ჩემი დავი და ნალარა.“ დღესაც ისევე გვადფრთოვანებს, როგორც ის პოეტის სი-
ცოცხლეში აღფრთოვანება ჩვენს მამებს. აკაკის პოეზიით ნაკვები ახალგაზრდობა არ შე-
იძლება გმირი მამულიშვილი არ იყოს. საკმარისია აკაკის მომჯადოებელ ბავთაგან მჩქეფ
პოეზიის ჩანჩქერში განიზანო, რომ მიხარწილი მოხუციც მკვირცხლ ახალგაზრდასავით გა-
ეშურო წინ ბრძოლის ველისკენ, რათა შენი წვლილი შეიტანო სიცრუის, ძალმომრების,
ცბიერების და პიროვნულ თუ ეროვნულ უფლებობის ტახტის დამხობაში. ამიტომ, ჩვენ
ეკვი არ გვეპარება ჩვენი ერის მომავალში და აკაკის ლექსით ვიტყვი: „

„არ მომკვდარა, მხოლოდ სძინავს და ისევე გაიღვიძებს,
ვინც შენატრის იმის სიკვდილს უმაღ იმას დაამწყებს.“

მ ი ხ ე ი ლ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს და ბ ა დ ე ბ ი ს რ ი ე ნ უ ლ ი
100 წ ლ ი ს თ ა ვ ი ს გ ა მ ო

შესრულდა ქართული მხატვრული სიტყვის ნოვატორის, მიხეილ ჯავახიშვილის დაბადების ასი წლისთავი. ის დაიბადა ბორჩალოში, ძველ საქართველოს იტორიულ კუთხეში: ქვემო ქართლში, გლენ ადამაშვილის ოჯახში. პატარა მიხეილი წინამძღვრანთან სასოფლო-სამეურნეო სკოლაში სწავლობდა. პატარაობიდანვე ის წერდა ლექსებს და პატარა მოთხრობებს, ნიქიერ ბავშვს მასწავლებლებმა ყურადღება მიაქციეს და ის გააცნეს ჩვენი ერის მამას, ილია ჭავჭავაძეს. დიდ ილიას მოწონებია, შეუქთა ყმაწვილის სამწერლო მიდრეკილება და გზა დაულოცია ამ ასპარეზზე.

წინამძღვრანთან სკოლის დამთავრების შემდეგ მიხეილი ყირიმში გაემგზავრა მევნახებო-მებაღეობის უმაღლეს სასწავლებელში. სტუდენტი მიხეილ ჯავახიშვილი ებმება რევოლუციურ მოძრაობაში. მედის ხელისუფლება მას სდევნის, რის გამოც ის ხანგრძლივად ცხოვრობს საზღვარგარედ. ერთხანს ის ისმენს ლექციებს სორბონის უნივერსიტეტში, აქვე მან საფუძვლიანად შეისწავლა ფრანგული მწერლობა. შემდეგ იმოგზაურა იტალიაში, შვეიცარიაში, გერმანიაში, ინგლისში და სხვა დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში.

მწერლობის ასპარეზზე მიხეილ ჯავახიშვილი პირველად 1903-1904 წლებში გამოჩნდა, 23-24 წლის ასაკში. მაშინდელი მისი მოთხრობებია: „ჩანჩუა“, „მეჩეკმე გაბო“, „უპატრონო“, „კურკას ქორწილი“ და სხვა. ამ მოთხრობებმა მას მწერლის სახელი მოუხვეტიეს. მიხეილ ჯავახიშვილის მიერ შექმნილ პირველ

სათავადასავლო მხატვრულ

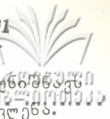
ტილოს წარმოადგინა „კვაკი კვაჭანტირაძე“. მეორე მისი სახელოვანი რომანია „ჯაყოს ხიზნები“, რომელიც საბჭოთა საქართველოს სინამდვილეს შეეხებოდა. რუსების მიერ გასაბჭოებულ საქართველოში მცირე როლს როდი თამაშობდნენ „ჯაყობი“. ამ რომანს მოყვა „თეთრი საყელო“, ხეცსურების ცხოვრებიდან. შემდეგ „გივი შადური“, რომელიც გერმანულად თარგმნა არჩილ მეტრეველმა, გამოსცა მიუნხენში 1962 წელს და, რომელსაც საგრძნობი დადებითი გამოხმობებმა ხვდა გერმანულ მეოთხეელთა შორის.

ხსენებულ რომანებთან ერთად მწერალი აქვეყნებდა ისეთ ნაწარმოებებს როგორებიცაა: „ლამბლო და ყაშა“, „მართალი აბდულაჰ“, „ყბაჩამ დაიგვიანა“, „ორი განაჩენი“, „პაპა დიშო“, „მუსუსი“ და სხვა.

მიხეილ ჯავახიშვილის შემოქმედების შედეგად უნდა ჩაითვალოს „არსენა მარაბდელი.“ ამ ფართო ისტორიულ ტილოს ამოსავალი წერტილია დიდი ილიას უკვდავი ლოზუნგი: „ჩვენი თავი ჩვენივე უნდა გვეყუნდეს.“

მიხეილ ჯავახიშვილმა, ისე როგორც სხვა ქართველმა მწერალმა და პოეტმა, განვლო ნარეკლით მოსილი გზა. მან ბევრჯერ იწვინა „რაპის“ გარეწარების პატივო ქიქოძის და ბენიტო ბუაჩიძის გესლიანი გამოხდომა. მათ ოცდაათიან წლებში მიზანში ამოიღეს ქართველ მწერალთა და პოეტთა გაერთიანება-„არიფონი“, რომელშიც მიხეილ ჯავახიშვილის გარდა მონაწილეობდნენ: შალვა დადიანი, გალაქტიონ ტაბიძე, გერონტი ქიქოძე, ლეო ქიჩინი, კონსტანტინე ჭიჭინაძე, ვასო გორგაძე, კონსტანტინე კაპანელი, დავით სულიაშვილი, პეტრე ქავთარაძე, სანდრო შანშიაშვილი, ლევან მეტრეველი, ილია მოსაშვილი და სხვა. ამ გაერთიანებას სასტიკად დაესხა თავს საქ. კომპარტიის ყრილობაზე და მას ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტური დაჯგუფება უწოდა ლავრენტი ბერიაძე, ხოლო ბენიტო ბუაჩიძემ დაწერა, რომ მიხეილ ჯავახიშვილი თავისი შემოქმედებით კულაკური ფსიქოლოგიის მწერალია. იმ დროს, როცა სოფლად ჭლადტანებითი კოლექტივიზაცია მიმდინარეობდა, ბუაჩიძის ეს სიტყვები ნიშნავდა ჩეკაში დასმენას.

საბჭოეთში „კაზიონურად“ წერენ: მიხეილ ჯავახიშვილი მაქსიმ გორკის გავლენას განიცდიდა. თავიდან ბლომდე მოპორობილი და ყურით მოთრეული ამბავია! იქ სხვაგვარად არ შეიძლება წერა. ქართველ საბჭოთა მწერლებს სითაყვინთა გორკი და მიაკავსები. ჩვენი სახელგანთქმული მწერალი და მოაზროვნე გრიგოლ რობაქიძეც თავის სტატიაში მიხეილ ჯა-

ვახიშვილზე, რომელიც „ბელი ქართლისას“ 15 ნომერში, 1953 წელს დაიბეჭდა, მაქსიმ გორკის გავლენას, მაგრამ არ ასახელებს თუ რომელ ნაწარმოებშია ეს გავლენა. ჩვენ კი ვიტყვით, რომ მიხეილ ჯავახიშვილს არავითარი გავლენა არ განუტღია მაქსიმ გორკისა.

მიხეილ ჯავახიშვილი დიდი ქართველი მწერალია, ქართული ეროვნული მეობისათვის დაუღალავი მებრძოლი, როგორც კალმით ისე საკმით, და მისთვის ჯვარს ცმული. მიხეილ ჯავახიშვილი 1937 წელში გარდაიცვალა ან დაიღუპაო, გვეუბნება საბჭოთა კრიტიკა. არც ერთი და არც მეორე სწორი არ არის. გარდაიცვალას ამბობენ მაშინ, როცა კაცი ბუნებრივი სიკვდილით კვდება, დაიღუპაო ამბობენ მაშინ, როცა თვითმფრინავის, რკინისგზის, ავტომობილის ან სხვა ავარიის შედეგად იღუპება, მაგრამ ჩვენ დიდ მწერალს არც ერთი ეს შემთხვევა არ უდგება, ის თბილისის ჩეკაში დახვრიტეს 1937 წელში, წყვეულ ექვემდინარის დროს.

„ვა, სოფელო, რამიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა ზნე გქირსა.“

მინდია ლაშაური. მიუნხენი. 1980 წელი.

სომხების შურისძიება (დასაწყისი მე-14-ე გვ.)

ეს უკიდურესი მემარცხენე ტერორისტები თურქეთის ხელისუფლების გარდა ბრძოლას უცხადებენ: „იმპერიალიზმს, სიონიზმს და დასავლეთის კაპიტალიზმს,, ასეა ნათქვამი მათ ერთ პროკლამაციაში. (ფიგარო 12 და 26 ნომერები ა.წ.)

ა.წ. 15 დეკემბერს ორი ჯოჯოხეთის მანქანა იქნა დადებული ლონდონში, საფრანგეთის ტერიტორიის ოფისის წინ. ბომბი, რომელიც მცირე ძალისა იყო, დროზე იქნა უვნებელყოფილი სკოტლანდ იარის სპეციალისტების მიერ და მსხვერპლი ან ზარალი არ მოყოლია. ანონიმური ტელეფონის მიხედვით „ ამით ვაფრთხილებთ ფრანგ ფაშისტებს, რომლებმაც დანაშაული ჩაიდინეს, როცა ხელი შეუწყვეს ქენევაში მომხდარ აფეთქების გამოძიებას, რომელიც მოაწყვეს სომეხმა ნაციონალისტებმა ნომებურში.“

17 დეკემბერს, სომხების ტერორისტებმა ქ. სიდნეიში მოკლეს თურქეთის გენერალური კონსული, სარიკ არივაკი და მისი მცველი, ანგინ სევერი. „სომხების გენოციდის შურისმაძიებელთა ორგანიზაცია,“ რომელმაც ამ აქტის ავტორობა იდგა თავს, დასძინა: „ჩვენ მომავალშიც განზრახული გვაქვს თავს დავესხათ და გავანადგუროთ თურქეთის წარმომადგენლობა.“ სომეხი ტერორისტები ჯერჯერობით ახერხებენ დაუსლტნენ პოლიციას.

გრიგოლ წერეთელი

„წერილი საქართველოდან“

მიმდინარე წლის 4 დეკემბერს, რუსულ ყოველკვირეულ გაზეთ „რუსსკაია მისლ“-ში, რომელიც პარიზში იცემა, გამოქვეყნებულია ორი დოკუმენტი „წერილი საქართველოდან“ სათაურით, რომლის თარგმანსაც ქვემოდ ვებეცადეთ.

„სსრკ-ს კომპარტიის ც.კომიტეტის გენერალურ მდივანს, უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარეს ლ.ი. ბრეჟნევს
სსრკ-ს კ.პ.ც.კ.-ს პოლიტიბიუროს წევრობის კანდიდატს, საქ.სსრკ.კპარტიის ც.კ.-ს პირველ მდივანს ედ. ა. შევარდნაძეს

ჩვენ, ქვემოდ ხელის მომწერნი, საჭიროდ ვგვლით გაცნობით თქვენ ქართველი ხალხის კონსტიტუციური უფლებების დარღვევების შესახებ.

1975 წელში მიღებული „გაკ“-ის(§83) „პოლოენიე“ [„გაკ“-არის სსრკ-ს სამეცნიერო ხარისხების დამტკიცების უმაღლესი საკავშირო დაწესებულება.], განსხვავებით ძველისგან, სავალდებულოდ ხდის საკანდიდატო დისკრტიტორი დისკრტიციების წარდგენას.

სამართლებრივი კარაქონის
პროგრესული მიზნით

ვ.ი.გ.

ნას დასამტკიცებლად მხოლოდ რუსულ ენაზე. ამის გარდა, თვით სამეცნიერო სტატიები და ციფრული მსვლელობა არარუსულ ენაზე ნებადართულია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თანახმაა სამეცნიერო საბჭო და ოპონენტები.

ამის შედეგად, ქართული ენა, რომელსაც გააჩნია უძველესი სამეცნიერო ტრადიციები და მდიდარი სამეცნიერო ტერმინოლოგია, საუკუნეების განმავლობაში რომ ყალიბდებოდა, კარგავს თავის იურიდიულ უფლებამოსილებას სამეცნიერო ცხოვრების ასეთ ბუნებრივ სფეროში, რასაც, სინამდვილეში, ქართული ენა მიყავს მეცნიერებიდან განდევნისაკენ. ჩვენ მიგვაჩანია, რომ 1975 წლის „ვაკ“-ის „პოლოჟენიეს“ 83 პარაგრაფი ამუხრუჭებს ქართულ სამეცნიერო აზროვნების განვითარებას, ქართულ ენას და მთელ ქართულ საბჭოთა კულტურას და წარმოადგენს სსრკ-ის კონსტიტუციის მიერ დაწესებულ ხალხთა თანასწორუფლებიანობის პრინციპის დარღვევას.

ამასთან დაკავშირებით, შიშს იწვევენ ზოგიერთი დადგენილებები. მაგალითად: სსრკ-ის უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების მინისტრის, 1978 წლის 6 დეკემბრის №1116 ბრძანება, რომლის ცხოვრებაში ვატარებთ ნიშნავს საქართველოს ქართულ უმაღლეს და საშუალო დაწესებულებებში სპეციალურ საგნების ქართულის მაგივრად რუსულად წაითხვას. ფაქტიურად ეს ბრძანება ასევე სავალდებულოდ ხდის საკურსო და სადიპლომო პროექტების, და საწარმოო პრაქტიკების ანგარიშების დაწერას არა ქართულ, არამედ რუსულ ენაზე.

გამოიცვალა აგრეთვე სასკოლო პროგრამები. საათების გადანაწილების შედეგად, რუსული ენისთვის მომატებული იქნა გაკვეთილების რაოდენობა, მშობლიური ენისა და სხვა საგნების ხარჯზე.

ამის გარდა, უკანასკნელ ხანს, დიწყო პროპაგანდა ორენოვნების შემოღების სასარგებლოდ (მშობლიური და რუსული ენები), რასაც საბოლოო ანგარიშით, ქართული ენა მიყავს ნელნელა მისი როლისა და მნიშვნელობის დაკნინებისაკენ.

ყველა ზემოდ ჩამოთვლილი ღონისძიებები არავითარ შემთხვევაში არ უწყობენ ხელს, არც ქართული კულტურის განვითარებას, არც რუსული ენის სწავლების გაუმჯობესებას, რადგანაც ასეთ მეთოდით დანერგულ წყობას მიყავს, როგორც მშობლიურ, ისე რუსულ ენების არასრულფასოვან დაუფლებას, და ის ამდებებს ერის ინტელექტუალურ და შემოქმედებით პოტენციალს.

რუსული ენის სრულფასოვანი და ეფექტიანი სწავლება შეიძლება მხოლოდ მშობლიური ენის მაქსიმალური და ყოველმხრივი განვითარების პირობებში.

განსაკუთრებით საჭიროა ყურადღება მიექცეს საშუალო სკოლებში საქართველოს ისტორიის არადამაკმაყოფილებელ სწავლებას. იმ საერთო საათებიდან, რომლებიც დათმობილი აქვთ სსრკ-ის ისტორიას, საქართველოს ისტორიისთვის დათმობილია მხოლოდ მეოთხედი ნაწილი, რაც სრულებით საკმარისი არ არის ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვან ისტორიის შესასწავლად.

ყველა ზემოდ დასახელებულ დადგენილებას, თავისი შინაარსით, მიყავს თანდათანობით ქართველ ხალხის ეროვნულ უფლებების დაკარგვისაკენ, რომლებიც ცარიზმთან ბრძოლა იყვნენ მოპოებულნი. ეს დადგენილებები ეწინააღმდეგებიან ლენინის ნაციონალურ პოლიტიკას და წარმოადგენენ ქართველი ხალხის კონტიტუტურ სტატუსის დარღვევას.

ამიტომ ჩვენ აუცილებლად მიგვაჩნია 1975 წლის „პოლოჟენი“ „ვაკ“-ის 83 პარაგრაფის გაუქმება და საშუალო და სპეციალურ განათლების სამინისტროს 1978 წლის 6 დეკემბრის, №1116 ბრძანების გაუქმება,

აღდგენა მოხსნილი გაკვეთილებისა მშობლიური ენის და სხვა საგნების სწავლებითავე საშუალო სკოლებში,

საათების რიცხვის მომატება საქ. ისტორიის შესასწავლად. ამ საგნის აღდგენა, როგორც დამოუკიდებელ საგნისა და შემოღებულ იქნას ამ საგანში შეფასების შეტანა ატესტატში და საქ. ისტორიის სრული კურსის შეტანა სსრკ-ის ისტორიის პროგრამებში, საქ. სსრ უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღებ გამოცდებზე.

ა. შანიძე — სსრკ-ის მ. აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, საქ. მ. აკადემიის

აკადემიკოსი, არნოლდ ჩიქობავა- საქ. მეც. აკ. აკადემიკოსი, მურმან ლებანიძე- პოეტი, რუსთაველის პრემიის ლაურეატი, გ. ჩიტაია- სმ-ის აკადემიკოსი, ს. ჯიქია- სმ-ის აკადემიკოსი, მიკოსი, ს. ყაუხჩიშვილი- სმ-ის აკადემიკოსი, ნ. ქავჭავაძე- სმ-ის წევრ-კორესპონდენტი, ფილოსოფიის ინსტიტუტის დირექტორი, მუხრან მაჭავარიანი- მწერალი, ეურნა „დილა“-ს რედაქტორი, ო. ჩხეიძე- მწერალი, სულ 365 ხელისმომწერი.“

„მოსკოვისა და სრულიად რუსეთის უწმიდეს პატრიარქს, პიმენს,

„აზერბაიჯანის სსრ-ის კახის, ბალახანის და ზაქათალას რაიონებში ცხოვრობს 20.000 ქართველი და 8 ათასამდე რუსი მართლმადიდებელი. ამ სამ რაიონში ორმოცდაათამდე უმოქმედო ეკლესიაა, მათ რიცხვში მარტო კახის რაიონში, სადაც ცხოვრობენ უმრავლესობა ქართველებისა, ხუთი ეკლესიაა, რომლებიც კარგადაა შენახული და, რომლებშიც შესაძლებელია ღვთისმსახურების შესრულება.“

ჩვენი რაიონის მართლმადიდებელი მოსახლეობა დიდი ხანია თხოულობს ნებართვას თუნდაც ერთი ეკლესიის გახსნისას, მაგრამ აქამდე ნებართვის მიღება არ მოხერხდა.

ამის მაგივრად, 1965 წელში ვიღაცამ ჩუმად ააფეთქა კასპის ეკლესია კახის რაიონში, ხოლო ამ წლის აგვისტოში ასევე ფარულად ააფეთქეს ძველი „ღვთისმშობლის“ ეკლესია ზაქათალის რაიონში.

ამავე დროში, დასახლებულ რაიონებში ოფიციალურად მოქმედებენ რამოდენიმე მეჩეთი, მათგან ზოგი გაიხსნა ამ უკანასკნელ წლებში და მართლმადიდებლებს არ გააჩნიათ ერთი მოქმედი ეკლესიაც კი. ნუთუ ეს სამართლიანია?

გთხოვთ თქვენს ჩარევას და შეამდგომოლხას, რათა მოგვეცეს უფლება აზერბაიჯანის სსრ-ის კახის რაიონის ცენტრში ეკლესიის გახსნისა.

(სულ 419 ხელისმომწერი.)“

ჩვენი შენიშვნა: „რუსსკაია მისლ“-ში გამოქვეყნებულ ტექსტიდან არ ჩანს ამ წერილების გაგზავნის თარიღები, არც ის, თუ როგორ ან რა გზით მოაღწიეს მათ რედაქციამდე. პირველ წერილში აღძრული საკითხები ახალი არ არიან.

4-5 წლის წინად, ზვიად გამსახურდიას რედაქტორობით გამოცემული არალეგალური კრებულები გვაცნობებდნენ მათ და ჩვენმა მკითხველებმა ისიც იცის, რომ მწერალმა რეპეზ გაფარბიძემ საქ. საბჭოთა მწერლების მერვე ყრილობაზე მკაცრად გააკრიტიკა საბჭოთა ხელისუფლების სასკოლო პოლიტიკა, რომელიც ქართულ ენას თანდათან დევნიდა რუსულ სამეცნიერო დაწესებულებებიდან, უმაღლეს და საშუალო სკოლებიდან. მაშინ პარტიულმა აქტივისტებმა გაილაშქრეს რეპეზ გაფარბიძის წინააღმდეგ და მის მიერ მინიშნულ საშიშროებას არარსებული უწოდეს. რომ ეს საშიშროება არსებობს და სერიოზულადაც ემუქრება ჩვენს დედაენას მოწმობს ეს წერილი, რომელსაც ხელს აწერენ ისეთი მხცოვანი და დეაწლმოსილი მეცნიერები, როგორც ღრმად პატივცემული აკაკი შანიძე-საქართველოში ამ წერილის არსებობა არ იციან. ასეთია თავისუფლების და დემოკრატიის საბჭოური გაგება. „ო.ტ.“

ა ნ დ რ ე ი ა მ ა ლ რ ი კ ი ს ტ რ ა გ ი კ უ ლ ი და დ ლ უ პ ვ ა

11-დან 12 ნოემბრის ღამით, არსელიდან მადრიდში მიმავალი, მადრიდის მახლობლად ავტომობილის ავარიასი დაიღუპა ცნობილი რუსი კონტესტატორი, ანდრეი ამალრიკი. ყველასთვის ცნობილია: მადრიდში მიმდინარეობს 35 სახელმწიფოს კონფერენცია ევროპის კონტინენტის უშიშროების და თანამშრომლობის შესახებ, რომელს დასაწყისი მიეცა ხუთი წლის წინად ფინლანდიის. დედაქალაქში, და ამიტომაც ეს საერთაშორისო ხელშეკრულება ატარებს ჰელსინკის ხელშეკრულების სახელწოდებას. ამ ხელშეკრულების ინიციატორი და ორგანიზატორი იყო საბჭოთა მთავრობა, რომელმაც ამ ხელშეკრულებით საერთაშორისო აღიარება და ხელშეუხებლობა გაინაღდა მეორე მსოფლიო ომის დროს ძალმომრეობით მიღწეულ

ტერიტორიულ დაპყრობებისა. მადრიდის კონფერენციის დანიშნულებაა შეაჯამოს კვიტინის კის შეთანხმების შესრულების თუ შეუსრულებლობის ფაქტები და შემდეგ ახალწინადასრულება მისცეს ევროპის უშიშროების ხელშეკრულებას. ისიც კარგად ცნობილია, რომ საბჭოთა ხელისუფლება გამუდმებით არღვევს ჰელსინკის ხელშეკრულებას, განსაკუთრებით ამ ხელშეკრულების იმ ნაწილს, რომელიც ეხება ადამიანის უფლებებს და სახელმწიფოთა შორის ადამიანების, აზრების და იდეების თავისუფლად მიმოსვლას. ამის საჯაროდ დასაგმობად, 35 სახელმწიფოს წარმომადგენლების ოფიციალურ კონფერენციის პარალელურად, ქალაქ მადრიდში იმართება საერთაშორისო ჰუმანიტარული ორგანიზაციების და საბჭოთა კავშირიდან გამომხვევნი ოპოზიციონერების კონფერენცია. ამ კონფერენციაში მონაწილეობის მისაღებად მიემზადებოდნენ მადრიდში ანდრეი ამალრიკი თავის მეუღლესთან და მეგობრებთან ერთად, და შეიძლება გადაუტარებლად ითქვას, რომ ის დაიღუპა რუსეთის და კაცობრიობის თავისუფლებისათვის ბრძოლის მოწინავე ხაზზე.

ან. ამალრიკი დაიბადა 1938 წელს მეცნიერ-ისტორიკოსის ოჯახში. თვითონაც დაამთავრა ისტორიული ფაკულტეტი და სტუდენტობიდანვე აქტიურად ჩაება დემოკრატიულ მოძრაობაში, რისი ზუსტისთვისაც ის პირველად 1965-66 წლებში გადაასახლეს დასავლეთ ციმბირში. 1973-75 წლები გაატარა ურალის და კოლიმის კატარღებში, ხოლო 1976 წელში გადმოსახლეს საბჭოთა კავშირიდან. ა. ამალრიკი პირველად დასახლდა ჰოლანდიაში, შემდეგ კი გადმოსახლდა საფრანგეთში. გადმოხვეწილობაში, ა. ამალრიკი დიდათ აქტიურობდა და ხშირად მიიქცია ყურადღება საერთაშორისო პრესისა და საზოგადოებრივი აზრისა. ან. ამალრიკის კალამს ეკუთვნის ბევრი გახშიანებული ნაწარმოები: „ნორმანები და კიევის რუსეთი“ 1960 წელი, „არასასურველი მოგზაურობა ციმბირში(1966-67)“, „გაძღვას საბჭოთა კავშირი 1984 წლამდის?“ (1969 წ.) და სხვა.

რუს - უკრაინელთა განცხადება

ქურნალ „კონტინენტ“-ში(№24. 1980 წელი) გამოქვეყნებულია რუს და უკრაინელ დემოკრატიულ მოძრაობების წარმომადგენლების ერთობლივი განცხადება, რომელიც მნიშვნელოვანი ნაბიჯია არა მარტო ამ ორი ერის ურთიერთობაში, არამედ აგრეთვე საბჭოთა ხელისუფლების მიერ დაპყრობილ სხვა ერებსა და რუსებს შორისაც. ამ განცხადების თარგმანს ვებეჭადთ ქვემოთ.

განცხადების შესავალში ნათქვამია: ნახევარ საუკუნეზე მეტი ხნის განმავლობაში, უკრაინაში ბოლშევიკების გამარჯვების შემდეგ, რუს და უკრაინელ ემიგრაციითა შორის არსებობდა მტრული განწყობილება, იმ მიზეზის გამო, რომ რუსულ ემიგრაციას გაგონება არ უნდოდა უკრაინის დამოუკიდებლობაზე, მათ არ სურდათ ეცნოთ უკრაინის ხალხის უფლება რუსეთიდან გამოყოფის და თავისი დამოუკიდებელი უკრაინის შექმნისა.

ასეთმა მდგომარეობამ დაიწყო გაუუჯობებება 1970 წლიდან რუსულ უფლებათა დამცველ მოძრაობის გაგენით, რომლებიც დასავლეთში აღმოჩნდნენ, მათ თან მოიტანეს ეროვნული შემწყვარებლობის სული და ქეშმარიტი დემოკრატიზმი. მათი ინიციატივით და თანამშრომლობით პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის, უნგრეთის, მოლვაწეებთან ერთად გამოქვეყნებული იყო 1977 წლის მაისში „განცხადება უკრაინის საკითხზე“, სადაც სხვათაშორის ნათქვამი იყო: „ჩვენ... მოვეუწოდებთ სსრკ-ში უფლებათა დაცვის მოძრაობის წევრებს და რუსულ პოლიტიკურ ემიგრაციას გაამაგრონ და გააღრმავონ თანამშრომლობა უკრაინის დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლებთან.“

უკრაინელები ამ მოწოდებას გამოეხმაურნენ და დამოუკიდებელი უკრაინის დემოკრატიკმა, 1977 წლის შემოდგომაზე გამოაქვეყნეს „დეკლარაცია სოლიდარისტის“, რომელშიც სხვათაშორის ნათქვამი იყო: „უკრაინის ხალხი უკან იტოვებს რა წარსულის ტრაგიკულ მოვლენებს, მზადაა მთელი ძალით მოახმაროს, რათა ჩვენს მეზობლებთან განწყობილება იყოს დაფუძნებული ურთიერთ ნდობაზე, მეგობრობაზე და მშვიდობისმოყვარეობაზე. ჩვენ ველით, რომ განცხადება უკრაინის საკითხზე“ სტიმული გახდება სასურველ ატმოსფეროს შესაქმნელად და მიეხმარება საბჭოთა კავშირის და სატელიტ ქვეყნების ხალხების დე-

მოკრატულ ძალებს ჩააბან ყველა ისინი ვინც იღწვიან ემიგრაციაში და მიაღწიან წინასწარ თობას ნაციონალურ, საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ თავისუფლებისათვის წარმოებულ ბრძოლაში (მთლიანი ტექსტი ამ განცხადების დაბეჭდილია „კოტინენტ“-ის 13 ნომერში).

ამ ორი განცხადების შემდეგ უკრაინის და რუსეთის დემოკრატიულ მოძრაობების წარმომადგენლებმა ერთად შეიმუშავეს და გამოაქვეყნეს შემდეგი განცხადება: „ერთგული ზემოდ დასახელებული დეკლარაციების სულისა და დარწმუნებულნი, რომ საბჭოთა კავშირის ხალხების დემოკრატიული ძალების საერთო ფრონტი უნდა დაიწყოს უკრაინელებისა და რუსების თანამშრომლობით, ჩვენ საჯაროდ ვაცხადებთ შემდეგ ძირითად პრინციპებს.

ადამიანის უფლებების იდეალებს და თავისუფლებისაკენ მისწრაფებას უკავიათ პირველი ადგილი თანამედროვე ადამიანის შეგნება-შემეცნებაში. მათი მტარებელთა წყალობით, ეს იდეალები ხდებიან სხვადასხვა ხალხების, რომლებიც სხვადასხვა პოლიტიკურ წყობილებაში ცხოვრობენ, ორგანიზაციული მოქმედების პლატფორმად და საერთაშორისო პოლიტიკის ობიექტად. აღფრთოვანებული პოლიტიკური, საზოგადოებრივი და ადამიანის ცხოვრების საერთაშორისო სფეროებში თავისუფლების პოსტულატით, ჩვენ, მონაწილენი რუსული და უკრაინული მოძრაობებისა, ვაცხადებთ პრინციპებს ჩვენი თანამშრომლობისა, რომლებიც მიღებულია ორივე მხრისაგან:

1. ჩვენ ვცნობთ სრულ და უდავო უფლებას რუს და უკრაინელ ხალხების სახელმწიფო დამოუკიდებლობისას.
2. ჩვენ ვადასტურებთ რუსიფიკაციის არსებობას უკრაინტ როგორც საფრთხეს უკრაინელ ხალხისა და ვიბროძობთ ყველა საშუალებებით მის წინააღმდეგ.
3. რუსების მხარე თვლის თავის მოვალეობად ხელი შეუწყოს უკრაინის დამოუკიდებლობისა და დემოკრატიულობისათვის წარმოებულ ბრძოლის გაღრმავებას.
4. უკრაინელთა მხარე ზეგავლენას მოახდენს, რათა რუსეთში დამყარდეს სრული სამოქალაქო თავისუფლება და დემოკრატია.
5. ორივე მხარე დგას სრულ სამოქალაქო უფლებებისა და აგრეთვე საზოგადოებრივი, კულტურული და რელიგიური ავტონომიის უფლებების უზრუნველყოფისათვის რუსეთში და უკრაინაში მცხოვრებ ეროვნულ უმცირესობებისათვის, შესაბამისად გაერთიანებულ ერების ორგანიზაციის ადამიანის უფლებების ქარტიისა.

ჩვენს მიერ შედგენილი ეს დოკუმენტი შეადგენს საკმარის საფუძველს ორივე ემიგრაციის პოლიტიკურად და პროფესიონალურად დაინტერესებულ წარმომადგენლების ერთად მუშაობისათვის ემიგრაციაში, როგორც შიგნით ისე საერთაშორისო საბიუჯეტზე, და უპირატესობა ენიჭება უფლებათა დამცველ მოძრაობებს იქ-სამშობლოში.

ვაცხადებთ რა ამას, კიდევ ერთხელ ხაზს ვუსვამთ: ჩვენ გვაერთებს დემოკრატიის, ჰუმანიზმის და კეთილმეზობლობის გრძნობები დამოუკიდებელი უკრაინის და დამოუკიდებელი რუსეთის. ჩვენ ვიწყებთ სამუშაო ჯგუფების შექმნას, რომ შევითანხმოდ მოქმედება თავისუფალ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში და ველოთ მხარდაჭერას ჩვენი ხალხების აქტიურ წარმომადგენლებისაგან, როგორც საბჭ. კავშირის ფარგლებში, ისე მის გარედ.

ამ განცხადების ხელს აწერენ, უკრაინელების მხრივ, დემოკრატიული მოძრაობის წარმომადგენლები: სტეპან პაროციკი, მიხაილ ვოსკოპოინიკი, რომან ილიკი, მარტა ბოგაჩევსკაია-ხომიკა და სხვები. რუსების მხრივ კი ამ დოკუმენტს ხელს აწერენ: ვლადიმირ მაქსიმოვი, ნატალია გორბანევსკაია, ვლადიმირ ბუკოვსკი.

რუსებისა და უკრაინელების ამ დეკლარაციას ხელი მოაწერეს ვაშინგტონში

1979 წლის 30 სექტემბერს.

კვირას, 19 ოქტომბერს, ნაშუადღევს, პარიზში, ქართული ეკლესიის დარბაზში სოციალ-დემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთის ბიუროს თავმჯდომარემ, ბ-მა პავლე სარჯველაძემ გააკეთა საჯარო მოხსენება-„პერსპექტივები“. კამათში მონაწილეობა მიიღეს: ქ-ნ ლუბა აბდუშელიშვილმა, გიორგი ყიფანაძე, გრიგოლ წერეთელმა და სხვებმა.

ნოე ბესარიონის ძე რამიშვილი

მიმდინარე წლის 9 დეკემბერს შესრულდა სწორედ ნახევარი საუკუნე, რაც ჩვენი ქვეყნის საოკუპაციო ხელისუფლებამ, პარიზში, იტალიის მოედანზე, სიცოცხლე მოუსპო ერთერთ მის დაუზოგველ მოპირდაპირეს, ნოე რამიშვილს.

ნოე რამიშვილიდან რამოდენიმე წლის განმავლობაში თანამშრომლობა მაძლევს საშუალებას მასზე და მის მიერ წარმოებულ ბრძოლაზე ბევრი რამე ვთქვა. საუბედუროდ, ჩემი მძიმე სენი ამისთვის ფიზიკურ საშუალებას არ მაძლევს, მაგრამ მაინც მოვიხსენიებ ზოგიერთ მივლენებს და ფაქტებს, რომლებიც ჩემს სიკვდილამდე არ დამავიწყდება.

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებამ ქართველ ხალხში დიდი, ძნელად აღსაწერი, აღჭრთოვანება და ენთუზიაზმი გამოიწვია. ამასთან ერთად, ის გარემოება, რომ ახლად შექმნილ პირველ ეროვნულ მთავრობის თავმჯდომარედ ნოე რამიშვილი იქნა არჩეული, ყველა დააარწმუნა იმაში, რომ იმ დროს ქვეყნის მმართველი სოციალ-დემოკრატიული პარტია საბოლოოდ და მტკიცედ დადგა ეროვნულ ნიადაგზე. არამც თუ ჩვენ, ქართველი სოციალისტ-ფედერალისტები, რომლებიც ეროვნულ საკითხში ათეულ წლების განმავლობაში ვებრძოდით მაშინ სრულიად რუსეთის სოც. დემოკრატიულ პარტიაში შემავალ ქართველ სოციალისტებს, არამედ ქართული საზოგადოების ეროვნულად განწყობილი ფართო წრეებიც იცნობდნენ ნოე რამიშვილს, როგორც ერთერთ ხელმძღვანელს, რომელიც მის პარტიას საქართველოს დამოუკიდებლობისაკენ ეწეოდა და მისი თავმჯდომარედ დანიშვნა ერში იწვევდა, იმ რევოლუციურ ცვალებად პირობებში, რწმუნასა და ნდობას. ნოე რამიშვილმა შეადგინა პირველი კოალიციური მთავრობა, რომელშიც შედიოდნენ ყველა პარტიები, ხოლო მთავრობის ბოძი იყო თვით სოციალ-დემოკრატიული პარტია. სოც. ფედერალისტებს ყავდათ ორი წარმომადგენელი: გიორგი ლასხიშვილი, სახალხო განათლების მინისტრად და შალვა მესხიშვილი, იუსტიციის მინისტრად.

ამ დროს ფაქტიური ძალაუფლება საქართველოში ეროვნული საბჭოს ხელში იყო. სახელმწიფოს მმართველობაში, რომ გარება არ მომხდარაყო, თვით მმართველ სოც. დემოკრატიულ პარტიას შიგნით ჩაისახა მდგომარეობის გამოსწორების მიდრეკილება:

საბჭო გაუქმდა, მთავრობის თავმჯდომარედ გახდა ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარე ნოე ჟორდანიანი, რომელიც ამავდროს იყო საქართველოში სოც. დემოკრატიული პარტიის დამაარსებელი და მუდმივი მეთაური. ეროვნულ საბჭოს დაერქვა საქ. რესპუბლიკის პარლამენტი, მთავრობის თავმჯდომარეს კი -რესპუბლიკის პრეზიდენტი. ამ სახელწოდებას ნოე ჟორდანიანი ატარებდა საქართველოში და შემდეგ უცხოეთში გარდაცვალებამდე.

ამრიგად, ნოე რამიშვილი ეროვნულ მთავრობას ხელმძღვანელობდა 29 დღე, რასაც მთავრობის წევრები დიდიმ აფასებდნენ, ამის შემდეგ კი ის განაგებდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, რომელიც მეტად საპასუხისმგებლო პოსტი იყო.

ეროვნული მთავრობის შექმნის ერთი წლის თავზე, ნოე ჟორდანიანს და მისი შინაგან საქმეთა მინისტრის, ნოე რამიშვილის ენერგიული მოქმედების შედეგად, საზღვრებზე მშვიდობა და შიგნით ქვეყანაში წესრიგი იქნა დამყარებული და შესაძლებელი გახდა დემოკრატიულ პრინციპებზე აგებული საქართველოს დამფუძნებელი კრების მოწვევა.

მეორე მომენტი, რომელიც ამ ხალაქ ცხადდ მესახება, ეს ეხება რუსეთის მიერ ჩვენზე თავდასხმის ერთერთ მომენტს. ცნობილია, რომ რუსების პირველი შემოტევა ჩვენი ჯარის გამარჯვებით დასრულდა. ამ სასიხარულო ამბავმა თბილისის მოსახლეობა ქუჩაში გამოიყვანა. ზღვა ხალხი იდგა მთავრობის სასახლის წინ. დავინახეთ სასახლის ქუჩიდან ჩვენი ჯარისკაცებით გარშემორტყმული ორი ასეული რუსის ტყვე ჯარისკაცი მოყავთ ძონძებში გახვეულნი. ამ სურათით გაცილებელი დავრჩით. ამ დროს, ღია ატმოსფეროში მჯდომმა მათ ჩაუარა ნოე რამიშვილმა, რუსის ჯარისკაცებს ზიზღით გადახედდა, მეორე ჩვენსკენ გამოიხედა, თითქოს გვეუბნებოდა: ნუთუ ჩვენ ენენი გვძლევენ? ხალხმა მას დიდი ოვაცია გაუშარტა, რადგან მას იცნობდნენ, რომ მთავრობაში ენერგიულ თავდაცვის ზომებს მოითხოვდა და რუსების დიდი მოწინააღმდეგე იყო. ამ სურათით დაიმედებული დავიშალეთ.

ჩვენი ქვეყნის დაბუკების შემდეგ, ჩვენი ეროვნული მთავრობა დაბინადრდა ჩრდილოეთში. მისი პირველი ზომა იყო ნოე რამიშვილის პოლონეთში გაგზავნა, სადაც სწორედ იმ ხანებში პოლონეთში ძალაუფლება ხელში აიღო მარშალ პილსუდსკიმ, მაშინ კიდევ სოციალისტური პარტიის წევრმა. ნოე რამიშვილს წინ უძღოდა მისი ბოლშევიკების დიდი მოწინააღმდეგის რეპუტაცია. პოლონეთში ნოე რამიშვილი წარსდება არა მარტო საქართველოს ეროვნული მთავრობის წარმომადგენლად, არამედ სამხრეთში ყველა დაპყრობილ ერთა „სპორტ-პაროლად,“ ის იქ დიდი პატივისცემით მიიღეს და ყოველგვარი დახმარება დაპირდნენ. ამ ხნიდან მოყოლებული ის ხელმძღვანელობდა საქართველოს კავშირის ორგანიზაციას.

მე სამშობლო დაეტოვე 1926 წლის აგვისტოში. პარიზში ჩამოვედი, სოშოზე გავლით, 26 აგვისტოს. მეორე დღეს ლევილში გავეშურე სამსონ ფირცხალავას სანახავად, მთელი დღე მასთან ვაგატარე, გვეუქმეთ ვრცელი მოხსენება ჩვენს ქვეყანაზე. შემდეგ სამსონმა გამაცნო იქაური ქართველები, რასაკვირველია, პირველ რიგში ნოე რამიშვილი, რომელმაც მოხოვა მეორე დღე მასთან გამეტარებია, რაზედაც სიამოვნებით დავთანხმდი.

მეორე დღეს მატარებელზე დამაგვიანდა, ოჯახს ესაღილა, თვითონ კი ჩემთვის დაეცა და გამიმასპინძლა. შემდეგ სუფრა ალაგა და მასზე გამალა კავკასიის სამხედრო ოლქის ვენერაბული შტაბის რეჟი, რომელზედაც ყოველი კუთხე, მისასვლელ-გამოსასვლელი ხერხებიც კი აღნიშნულია, და ჩემი გამოვლილი გზები ჩაიწერა. სულ ახალ-ახალ კუთხეებს მაძლევდა საღამომდე და ჩემი ფართო ინფორმაციით მეტად კმაყოფილი დარჩა. შემდეგში, როდესაც გავეკრევი აქ, პარიზში არსებულ პარტიათა და პოზიციან-ოპოზიციის ვითარებას, მივხვდი, რომ მე მას მაშინ მისი არგუმენტების გასაძლიერებელი ინფორმაცია მივაწოდე. ამ დღიდან მოყოლებული, მე მასთან სამი წლის განმავლობაში კარგი ურთიერთობა შექმნდა. რენედაც ვეშაველის მკვლელობა სიხარულით ვაიგეს. სამაგიეროდ, კარო ჩხეიძის თვითმკვლელობამ ხალხი ჩააფიქრა და დაალონა. სათანადო და სანდო განმარტების უქონლობის გამო, ბევრი მას ხსნიდა, როგორც იმედიან მომავლის უქონლობით გამოწვეულ ნაიჯს.

მარსელიდან სოშოში გავლისას მე გავიგე პოლიტიკური ქიშპობით გამოწვეული ძმთაშორისი ომის საშინელი ამბები. მე რომ საქართველოდან წამოვედი აგვისტოს აჯანყებით მიყენებული ქრილობები ჯერ კიდევ მოშუშებული არ იყო, მაგრამ ყველა პოლიტიკური პარტია უკვე ეძებდა მტერთან ბრძოლის ახალ ფორმებს.

ახლა აღარ მახსოვს ვინ მოაწყო ჩემი საჯარო ინფორმაცია, მაგრამ საზოგადოება ბლომად დაესწრო, ზოგი ფეხზეც იღვა. აქ პირველად დავინახე თუ რამდენად დამწლილი იყო საზღვარგარეთის ქართული საზოგადოება. დავინახე ემეარჯვენე და მემარტახენე სექტორები, ეს უკანასკნელი თვითონ პოზიციად და ოპოზიციად განაწილებული. პირველად დავინახე უსტოეთში ჩამოყალიბებული „თეთრი გიორგის“ აგრესიულობა. სოც. დემოკრატიულ ოპოზიციის იქ მყოფი რაედენ არსენიძე ცდილობდა მე შედიარებია, რომ ქართველი ხალხი აგვისტოს აჯანყებას ავანტიურად თვლიდა. მსგავსი აზრი მე იქ, საქართველოში არ მსმენია, მხოლოდ ქართველი უკლონისტები ჩიოდნენ: თუ აჯანყების გამარჯვების იმედი არ ჰქონდათ, რატომ მივეით ქართველი ხალხნი იმ ვეშაპსო, აქვლისსმებოდა სერგო ორჯონიკიძე. ჩემი დასკვნით, იმ დროს მემარჯვენე სექტორს არ ჰქონდა საკმაო არც მორალური არც ინტელექტუალური ძალები, რომ მომავლისთვის გადაეშალათ რაიმე პოლიტიკური პერსპექტივები ან გავლენა მოეხდინათ ეროვნულ მთავრობის მიერ აღებულ პოლიტიკურ ნაზზე. ამ წრემიც იყენენ მთავრობასთან თანამშრომლობის მომხრენი. სულ სხვა იყო მმართველ პარტიის ორად განაწილება, შემდეგში მათი ასეთმა გაბზარვამ ჩვენი ემიგრაციის ბედზე ძლიერ უარყოფითი შედეგები გამოიღო. ეს დავა თითქმის არ ამოწურულა ქართულ ემიგრაციაში მთელი მისი არსებობის განმავლობაში.

რაც დრო გადიოდა ურთიერთობა ორ ბანაკს შორის თანდათან მწვეადებოდა და განსაკუთრებით სოც. დემოკ. პარტიის პოზიციასა და ოპოზიციას შორის გაერთიანების პერსპექტივა აღარ მოსჩანდა. უდგავა, რომ კარლო ჩხეიძის და განსაკუთრებით ირაკლი წერეთლის ავტორიტეტმა თითქმის გადაამწყვეტი როლი ითამაშა ჩვენს დამოუკიდებლობის დე იურეთ ცნობის საკითხში. მასთან გაყარს და დამორტებას დიდი უარყოფითი შედეგები მოყვებოდა ჩვენს უცხოელ მემობრებს შორის. ნოე რამიშვილზე ყოველ მხრიდან ამგვარ შეტევებს ცუდი, უარყოფითი გავლენა ჰქონდა. ამ საერთო გართულების ხანაში ჩვენ, სოც. ფედერა-

ლისტები ყოველთვის ეროვნულ მთავრობის გვერდით ვიყავით. ხალხმა ვერ გაიგო ჩვენი ასეთი პოზიცია და ხან სოც. დემ-ის დამატებათ, ხანაც მათ დამქაშებათ გველანძვინებენ, უცხოეთში გადმოხვეწილ სოც. ფედ-ბს პარტიის ამბიციები არ გვაშინებდა. ვის შეეძლო უცხოეთში საქ-ოს სუვერენობის ავტორიტეტულად დაცვა თუ არა საქ-ოს დამფუძნებელ კრების მიერ საგანგებო მანდატით გამოგზავნილ მთავრობას? და ამიტომ ჩვენ მის გვერდით ვიყავით, როდესაც მათ შემარჯვენებები, განსაკუთრებით კი მისი საკუთარი პარტიის ოპოზიცია თავს ესხმოდა. ჩვენს მიზანში არ შესულა არასოდეს სოც. დემ-ბს დაეხმარებოდით მათი წარსულის რეაბილიტაციაში, ან მომავალში მათი რესტავრაციისათვის.

მიუხედავად შიგ ცენტრში მყოფთა და მის გარედან ყოველგვარი ოპოზიციის კრიტიკისა, ნოე რამიშვილს მუშაობის სტილი არ შეუცვლია და, როდესაც 1929 წელში თბილისის „კომუნისტმა“ გამოაქვეყნა ნოე რამიშვილის დირექტივები, ამ მოვლენამ სამართლიანად დიდი აღელვება გამოიწვია მთელ ქართულ კოლონიაში. ირაკლი წერეთელი წერდა თავის ორგანოში „სოციალისტური აზრი“ №2: „ჩვენ, ჩვენი პარტიის საზღვაგარეთულ ბიუროს წევრები, ჩვენი ორგანოს დადგენილებებს ვგებულობთ საბჭოთა პრესის საშუალებით, ეს ყოველად მიუღებელია ჩვენი მდგომარეობის და შეგუბებისათვის.“ ერთი სიტყვით, დიდი აზრულობა შეიქნა ქართულ ემიგრაციაში. საქმე გართულდა. ამით მტერმა ისარგებლა და ჩვენ გამოგვაცალა დიდი პოლიტიკური მოღვაწე, ბოლშევიკების დიდი დაუნდობელი მტერი—ნოე რამიშვილი.

მკვლელს, პარმენ ჭანუყვაძეს, სახალხო გვარდიის ყოფილ ოფიცერს, მე ბავშვობიდან ვიცნობდი. ხშირად გამოვილა შემოქმედის, ჩვენ პირობებში გვარიანად შეძლებულ გლუბკაციის სახლკარის წინ. ჩამოსვლისთანავე მინახულა, მაგრამ მისიანების შესახებ არავითარი ცნობა არ გამაჩნდა. პირველ საუბრისთანავე მივხვდი, რომ საქმე მქონდა ბრაზისაგან შერყეულ ადამიანთან. მე მასზე ვერავითარი გავლენა ვერ მოვახდენე. როგორც კი გაიგებდა დათიკო ერქომაშვილის საქ. გამგზავრების ამბავს მაშინვე მოიბრუნდა ჩემთან საშინელი საყვედურებით და მუქარით. რადგან ერქომაშვილი ჩვენი თანამოაზრე იყო, ჭანუყვაძე ფიქრობდა, რომ ჩვენ მის საქ-ში გამგზავრებში წილი გვედვა.

საბჭოთა ხელისუფლება პ. ჭანუყვაძის მამას ჩამოართმევდა მიწას თუ საქონელს, ამაში ის ბრალს სდებდა ნოე რამიშვილს. ახსნა-განმარტება, რომ ნოე არაფერ შუაშია, მასზე არავითარ დამამშვიდებელ გავლენას არ ახდენდა. არ ვიცი რამდენად მართალია, რომ თითქოს ნოე რამიშვილი მას დაპირებია, იქნებ თავიდან რომ მოეშორებდა, საქ-ში გაგზავნას, მაგრამ უბედურება ახლა იმაში იყო, რომ ჭანუყვაძე ნოე რამიშვილს იარაღთ ხელში სასიკვდილოდ დასდევდა. საბჭოელებმა, რომლებსაც კარგად იცნობდნენ კოლონიაში არსებულ არეუ-დარეულობას, ამით ისარგებლეს, და ყოველგვარ ეჭვს გარეშეა, რომ ჭანუყვაძე იმათ დამამშვიდეს. ეს გარემოება სასამართლოს პროცესზე ყველასთვის აშკარა გახდა. საფრანგეთის „ლიბერაციის“ შემდეგ ერთი პარიზელი პარტიზანი თავის მოგონებაში, რომელიც „სამშობლოს ხმა“-ში მოათავსა, პირდაპირ თუ არა, გასაგებად წერს, რომ მას მონაწილეობა აქვს მიღებული ამ მკვლელობაში.

ნოე რამიშვილის მკვლელობამ მთელი ქართველობა შეარტა და ღრმად ჩააფიქრა. მათ დაივიწყეს ყოველგვარი განხეთქილება და ყველა გულწრფელი ქართველი, განურჩევლად პარტიულ მიმართულებისა, ღრმა მწუხარებას განიცდიდა მეზობელი ქართველი ერის ერთ-ერთ გამოჩენილ და დამსახურებულ ხელმძღვანელის მკვლელობით. ქართველობამ მას მოუწყო მისი შესაფერისი ღირსეული დაკრძალვა. წარმოითქვა მრავალი სიტყვა. ვარშავიდან საგანგებოდ ჩამოსულ ჩვენი მეგობრის გოგი ნაკაშიძის სიტყვებმა, რომელიც ჩვენი პარტიის და განსაკუთრებით მის პირად მეგობრის, სიმონ მდივნის სახელით წარმოთქვა, დამსწრე საზოგადოებაზე ღრმა შთაბეჭდილება დასტოვა.

ზომიერად და ლმობიერად აქ გადმოცემული ამბები, რომელთა მეშვეობით ნაწილად შე ვიყავი, ნახევარ საუუენის წინად მოხდა. ისინი ახლა ისტორიის ეკუთვნებიან. ქართველი ერის მატთანე მხოლოდ იმას შეინარჩუნებს, რომ ერთი საუუენით პყრობილებისგან განთავისუფლებულმა ერმა მისი ეროვნული მთავრობის ბედი ნოე რამიშვილს ჩააბარა და, რომ ის დაცვა დამოუყენებლობისათვის წარმოებულ ბრძოლაში.

ნიკო ურუშაძე, ლეილი, 1980 წელი.

მოგონება კოლია ქვარიანზე.

შეგიტყვე კოლია ქვარიანის გარდაცვალება, რამაც ფრიდ დამანაღვლიანა... ჩვენ(მე ვგულისხმობ აქ ჩემს ახალგაზრდობას, 1920-30-ან წლებში) ვხედავდით ამ პიროვნებაში საქართველოს დიდ მოამაგეს, პიროვნებას, რომელმაც დიდი სახელი გაუთქვა საქართველოს უტოროთში ჰილანობით. ჰილანობის გარდა, განსვენებული, მაგარი მოჭადრაკე იყო. მე ჩემი თავი ვარც მისი მოჭადრაკე მეგონა, მაგრამ არ იქნა და არა მისი დამარცხება. ერთხელ პარიზში „კაფე დე ლა რეენანს“-შიც წამიყვანა, მოგესხენებათ, ამ საყავეში ნაპოლენი დადიოდა ჰადრაკის სთამამოდ თავის დროზე.

კოლია ქვარიანს ბავშვობიდან ვიცნობდი. მეც გატაცებული ვიყავი ფრანგული ჰილანობით და ვოცნებობდი, როგორც ბატონი კოლია, მეც ფალავანი გავმხდარიყავი. ერთხელ ვერის ხილზე მივიღიდი, ჩემს წინ, დაახლოებით 15 მეტრის დაშორებით, ვხედავ ზურგიდან კოლია ქვარიანს, რომელიც ზღაპრულ დევგმირსა ჰგავდა. მორცხვობა დავსძლიე, წინ გადავუსწარი და მივმართე: ნება მიბოძეთ მოგესალმით, როგორც ერთერთი თქვენი დიდი თავყანისმცემელი. აღერსიანად ვამიღიმა და ხელი ჩამომართვა. მე მას ვთხოვე თუ შეიძლებოდა მისი სურათი მისთვის გადამეგზავნა და მას ზედ ხელი მოეწერა. მან მითხრა: ბობრძანით სალამოზე ცირკში და მოიტანეთ თან სურათიცო. ჯიბიდან ამოიღო ორი უფასო ლიეთი და მომასწოდა. შემდეგ შემიერთხა თუ სად ვსწავლობდი ან რა დარგზე. მე ხელი გავიშვირე ე.წ. „ნაბერეენიეს“ ქუჩისკენ, ბოლოში იდგა დიდი სახლი, ყოფილი რეალური სს-სწავლებელი, იმ დროს ახლად სახელ გამოცვლილი: „პეტრე მელიქიშვილის სახელობის პოლიტექნიკუმი“ აი, იქ ვსწავლობ მეთქი, ბატონო კოლია. ყოჩაღ ყმავილიყო, მითხრა. კარგათ ისწავლეთ და ჰილანობაზე ოცნებას თავი დაანებეთო...

გავიდა ოციოდე წელი და ჩვენ ერთმანეთს შევხვდით ლტოლვილებაში, პარიზში. ეს მოხდა 1934 თუ 1935 წელში, მაშინდელ სალამოს გაზეთ „პარი სუარ“-ში ეწერა: „ჩვენმა ნაციონალურმა მოქიდავემ, ბ. დეგლანმა წააქცია ვინმე დათვის მაგვარი უხეში ყაზახი მოქიდავე ნიკო ქვარიანი“-ო. მე ამის წყაიხვებამ ორნაირად ამაღლევა: ჯერ ერთი, ქვარიანს არაფერი საერთო ჰქონდა ყაზახთან, და მეორეც, არავითარი არც დათვისა და არც მაჯალაქუნასი. თვით ბატონი დეგლანი მასთან ვერ მოვიდოდა ტანის სილამაზეში. მე მაშინვე გავექანე აწ განსვენებულ მიხიელ წერეთელთან, როგორც გაზეთ „თეთრი გიორგის“ რედაქტორთან. მოგესხენებათ, უკიდურესი ნაციონალისტური ყურნალი რა ხეირს დააყრიდა „პარი სუარ“-ს. მე იმ დროს გახლდით „თეთრი გიორგის“ კორესპონდენტი. ბატონმა მიხ. წერეთელმა დამარბია თუ როგორ უნდა მოგქცეულიყავი. ჯერ გამგზავნა კოლია ქვარიანთან. მან ეს ამბავი არ იცოდა, ვინაიდან მაშინ ჯერ კიდევ ფრანგულს არ ფლობდა, როდესაც მე მას ვაცნობდი ეს ამბავი, ფრიად შეწუხდა. მოისურვა თავდაცვა. მე წავიღე „პარი სუარ“-ში სპორტის რედაქტორთან და თან წავიღე ბატონ კოლიას დოკუმენტი, სადაც ეწერა მისი ნამდვილი ეროვნება. ამრიგად საქმე გამოსწორდა და იმავე გაზეთში, ორი თუ სამი დღის შემდეგ გამოქვეყნდა სინამდვილე ბოდიშებით.

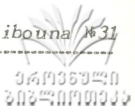
სანამ პარიზში ცხოვრობდა ყველა მოხიბლული ვიყავით მისი პიროვნული ღირსებებით. იყო ყოვლად კეთილი ქართველი, უყვარდა სტუმართმოყვარეობა და იყო ყოველად თავმდაბალი. როცა ამერიკაში გადასახლდა, იქაც უხვად იჩენდა თავის კარგ თვისებებს. ხშირად გამიგია, რომ იქ, ამერიკაში ბევრ გაქირებულ ქართველს ეხმარებოდა თურმე. **ვიქტორ ინაშვილი**

მწუხარებით ვაუწყებთ საზოგადოებას:

1980 წლის 10 ოქტომბერს, პარიზში, ღრმა მოხუცებაში გარდაიცვალა **ბ. გიორგი ფორაქიშვილი**. დაკრძალულია სოფ. ლევილის სასაფლაოზე.

მ.წ. 27 ნოემბერს, ხანგრძლივი და მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ, ისრაელში გარდაიცვალა **ქალბატონი ფანია ბააზოვი**, საქართველოში დიდათ ცნობილი რაბინის დაცით ბააზოვის ასული. და ჩვენს ღრმად დამწუხრებულ სამძიმარს ვუცხადებთ მათ უნუგეშო ქირისუფალთ.

ახალი წლის ზღურბლზე
(გაგრძელება. დასაწყისი მე-2-ე გვ.)

ხერბაა, მიუხედავად ზოგიერთი მარცხებისა(მაგალითად ირანში და ნიკარაგუაში), ამ პოლიტიკამ დადებითი შედეგები გამოიღო: გაამხნევა საბჭოთა მოქალაქეები, რომლებმაც გააჩინეს ბრძოლა სწორედ ამ უფლებების მოსაპოვებლად, რაც უფლებელსაყოფი არ არის, რაც შეეხება პოლონეთის ამბებს, უეჭველად ეს კარტირის პოლიტიკის გამარჯვებაა. მარცხებმა არ უნდა დაჩრდილონ გამარჯვებები თუ მიღწევები და რეიგანის მთავრობამაც საბჭოთა კავშირის მიმართ ხელი არ უნდა აიღოს ადამიანის უფლებების დაცვის პოლიტიკაზე.

თ.ტ.

უცნობ მეგობარს

მე მივყვები ბედისწერას, იგი არის ჩემი მგზავრი: უნდა ზევით, უნდა ქვევით, უნდა მარჯვნივ, უნდა მარცხნივ. მაგრამ როცა დავიღალე აღმა დაღმა ხეტილით,	მივუბრუნდი ბედისწერას სასოებით შევეკითხე: შემიძლიან, რომ ვიციოდე რომელია ბეწვის ხიდე? მან ღიმილით მიპასუხა: ეს უთუოდ ჭკუას ჰკითხე.

კარგი მეგობარი

ჩვენი დროის ქართველის დედას

ქართველის დედას მშვიდობიან უამსაც კმარებებს თავდადება:
მეტი შვილი!“-აი, მისი სახელი და წარმატება!
ქრისტე ღმერთზე ადრე იყო ქვეყნად ჩვენი ივრია;
ბევრი მტერი დასამარდა, ის კი ისევ ძლიერია...
დღესაც ვნატრობთ: ძეობაში მეტი დილა დაგვათენოს!
მიწაც ითხოვს: გვიმრავლე და გვიდღეგრძელე საქართველო!
ერს რა პასუხს აძლევს ქალი, უშვილოდ რომ იარება?
ცხრა ძმის დედამ მოიხადა თავის დროზე წმინდა ვალი...
დღეს მეტს ითხოვს ახალციხე, გარეჯა და წინანდალი...
„მეტი შვილი!“ აი შენი „ბიბლია“ და „დაბადება“!
განა ამას შეედრება ქვეყნად სხვა რამ თავდადება? (ნაწყვეტი აკაკი გელოვანის ლექსიდან)

შემოწირულებები (ფრანგულ ფრანკებში)

ნიკოლოზ ურუშაძე-ჩემი მეუღლის, ივონის გარდაცვალების წლისთავის აღსანიშნავად	300,00
გრიგოლ წერეთელი-მეგობარ ვასო ლაბაძის მოსაგონებლად	200,00
ოთარი პატარიძე	100,00
თამაზ ნასყიდაშვილი	50,00
გერასიმე ზოლქვაძე	200,00
კონსტანტინე ალშიბაია	100,00
ლუბა ანდუშელიშვილი	100,00
ქრისტეფორე იმნაიშვილი	50,00
ტარასი წულაძე	100,00
რაფიელ ჯაში	200,00
გიორგი ნაკაშიძე	230,00
აკაკი ბარაკალია	150,00
დემეტრი მახარაშვილი	315,72
აკაკი გამსახურდია	50,00
ჯამლეთ გვაზავა	300,00
მართა სტურუა	100,00
გრიშა ლომაძე	100,00
დავით ვაშაძე	300,00

ჯამი 2 945 72